

Ukraina-kriget 20 mars 2022

I denna samling ingår översättningar av artiklar från *International Viewpoint*, amerikanska *CounterPunch* och *Jacobin*, brittiska *Guardian* och franska *Mediapart*.

Artiklarna behandlar olika aspekter av kriget, särskilt med Putins Ryssland i fokus. De flesta artikelrubrikerna ger en fingervisning om vad de handlar om, men några kortfattade kommentarer skadar nog inte.

CounterPunch-artikeln visar att Putin principiellt är emot nationellt självbestämmande för de regioner som han anser borde tillhöra Ryssland, i synnerhet de områden där ryssar och rysktalande utgör majoritet. Vad innebär det för Ukraina?

Guardian-artikeln om USA:s stöd till olagliga annekteringar påvisar Washingtons hyckleri när man kritiserar Rysslands annektering av Krim, samtidigt som man inte har haft något att invända mot t ex Israels annektering av Golanhöjderna.

Phil Hearse (*International Viewpoint*) redogör bl a för hur olika delar av vänstern förhållit sig till kriget och kritiserar olika förenklingar, t ex sådana som bara (eller huvudsakligen) ser Ukraina-kriget ur ett globalt maktperspektiv, som en interimperialistisk konflikt.

Jacobin-intervjun med den ukrainska antropologen Volodymyr Artiuch diskuterar utvecklingen efter 2014. Stort utrymme ägnas åt Putin och Ryssland.

Den första *Mediapart*-artikeln är en intervju med Putin-kritisk rysk oligark, den andra handlar om de viktiga förändringar som Ukraina genomgått sedan 2014 och den tredje om den berömde sovjetiske dissidenten-generalen Grigorenko.

För en komplett lista med tidigare publicerade Ukraina-texter, sorterade i tidsordning (nyaste först), se [Senaste nytt](#).

MF 20/3 2022

Innehåll

CounterPunch	1
<i>Siktat Putin på att dela Ukraina?</i>	1
Guardian	6
<i>USA stöder Israels och Marockos olagliga annekteringar. Varför detta hyckleri?</i>	6
International Viewpoint	8
<i>NATO, imperialismen och kriget</i>	8
Jacobin	12
<i>Varför den ryska invasionen inte borde ha varit någon överraskning</i>	12
Mediapart	19
<i>En oligarks bekännelser: "Med Putin finns makten till 100 procent hos en junta"</i>	19
<i>"Putin har missat förändringarna i Ukraina"</i>	24
<i>Generalen och dissidenten Pjotr Grigorenko är åter brännande aktuell</i>	28

CounterPunch

Siktat Putin på att dela Ukraina?

Zoltan Grossman¹

Counterpunch, 18/3 2022

Alltsedan Vladimir Putin invaderade Ukraina den 24 februari har västliga medier i allmänhet utgått från att hans mål är att erövra hela landet, störta den valda regeringen och ersätta den med en pro-rysk regim. De rapporterna och de kartor som används som illustration tar ofta inte hänsyn till de olika regionerna i Ukraina och hur Ryssland kanske är mer ute efter en del av dem än andra.

Detta är samma grundläggande misstag som hördes i de första rapporterna om kriget i Irak och Afghanistan, då man ofta bortsåg från inre etniska och territoriella aspekter i dessa länder och använde sig av rak politisk och militär analys, som betraktade dem som enhetliga stater. Först i slutet av dessa krig började kartor över etniska och religiösa uppdelningar försöka förklara olika mönster i motståndet mot USA:s ockupation. Precis som de två länderna är inte heller Ukraina enbart en pjäs på ett geopolitiskt schackbräde, utan ett ställe med en egen rik mångfald och olika relationer mellan delar av befolkningen.

Västliga medier tenderar dessutom att behandla kriget i Ukraina bara i skenet av 1900-talets kalla krig och utgå från att den f d KGB-agenten Putin planerar att återskapa Sovjetunionen. Ändå har Putin sagt exakt raka motsatsen till detta i det flöde av antikommunistisk retorik som föregick invasionen. Hans vision handlar helt klart om ett återskapat ryskt imperium, men bedömare i senare tiders bosättar-koloniala stater har svårt att förstå att minnet kan sträcka sig många sekler bortom de ynka 74 år Sovjetunionen varade.

Min bakgrund som geograf gör att det för mig står alltmer klart att Putins slutmål är att karva ut en speciell rysktalande region från resten av Ukraina. Det skulle vara mycket enklare för honom att bita av ett rejält stycke av Ukraina än att svälja hela och därför är en delning av Ukraina något som i allra högsta grad kan stå på dagordningen.

Kartorna i Putins huvud

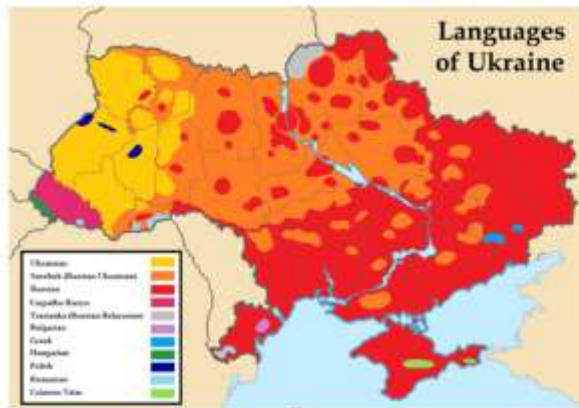
Kartor är viktiga. I fallet Ukraina visar den första kartan [se nästa sida] hur det i östra och södra Ukraina finns ett överväldigande antal rysktalande (i rött på kartan) och det är något Vladimir Putin fäster stor vikt vid. I sitt obalanserade tal till nationen den 21 februari påminde han ryssarna om att ”på 1700-talet kallades de områden vid Svarta havs-kusten, som införlivades med Ryssland efter kriget mot Ottomanska riket, för Novorossija” (eller Nya Ryssland).

Det var inte första gången Putin talade om området med rysktalande i södra och sydöstra Ukraina som ”Novorossija” och behandlade den region som åtskild från den västra ukrainsktalande regionen (i gult på kartan) och den blandade ukrainsk-ryska regionen (i orange). Ryssar brukar också kalla centrala Ukraina för ”Malorossija” (Lilla Ryssland) och gränsområdet i nordost runt Charkiv och Sumy för ”Sloboda Ukraina”.

I samma tal kritiserade Putin bolsjevikledaren Vladimir Lenin för att 1922 ha gett bort en del av Ryssland till den nybildade socialistiska sovjetrepubliken Ukraina (som framgår av den andra kartan). Putin påstod att ”det moderna Ukraina helt skapades av Ryssland, eller av det bolsjevikiska, kommunistiska Ryssland för att vara mer exakt. Den processen startade i själva verket omedelbart efter revolutionen 1917 och Lenin och hans medarbetare gjorde det på ett

¹ Zoltan Grossman är geograf och medlem av *Faculty in Geography and Native American Indigenous Studies* vid *Evergreen State College* i Olympia, Washington.

sätt som var oerhört hårt mot Ryssland – genom att separera och bryta loss områden som historiskt tillhört Ryssland. Ingen frågade de miljontals människor som bodde där vad de ansåg”.

How far have Russian troops advanced?

What the separatists want

Putin fortsatte sina fördömanden av Lenin, vars ”tankar om vad som i grunden handlade om en konfederativ statsbildning och paroller om nationernas rätt till självbestämmande, och ytterst till avskiljande, fastslogs när Sovjetunionen grundades [...] Vad var poängen med att ge nya, ofta godtyckligt bildade administrativa enheter – republikerna i unionen – omfattande territorier, som inte hade något att göra med dem? [...] Vad beträffar den historiska identiteten för Ryssland och dess folk var Lenins principer för statsbildning ... värre än ett misstag, som uttrycket låter. Detta blev helt uppenbart när Sovjetunionen upplöstes 1991 [...] Sovjet Ukraina är följden av bolsjevikernas politik och skulle egentligen kunna kallas ’Vladimir Lenins Ukraina’.”

När Putin tre dagar senare kom med sin irrationella motivering till invasionen av Ukraina ifrågasatte han egentligen inte existensen av en ukrainsk sovjetrepublik, utan fokuserade främst på hur Lenin kapat åt sig rysktalande regioner (bl a Donbass) och anslutit dem till den republiken. Lenin hade överlämnat de områdena till Ukraina för att försvaga den ”storryska chauvinism” som han såg som den ideologiska ryggraden i tsarväldets ryska imperium och för att i någon mån göra det nya Ukraina mer multietniskt och mindre benäget till självständighet.

När Sovjetunionen efter revolutionen 1917 ärvde domäner tillhöriga det ryska imperiet hade Lenin en vision av ett land där de etniska republikerna levde i fritt förbund med varandra och han beviljade självständighet åt Polen, Finland och de baltiska staterna (men inte Ukraina). Som Putin med gillande framhöll ändrade Josef Stalin snabbt på den politiken med själv-

bestämmande sedan Lenin dött 1924 och gav de etniska republikerna enbart formell autonomi, som regioner helt styrdes från Moskva.

Som Putin upprört erinrade om gav Nikita Chrusjtjov 1954 bort Krim, där majoriteten av befolkningen var ryssar, till Ukraina (framgår också av den andra kartan). Och till Putins stora förtret skulle Michail Gorbatjov i slutet av 1980-talet återställa Lenins vision och ge större autonomi åt de etniska republikerna, en åtgärd som enligt Putin var orsaken till att Sovjetunionen upplöstes 1991. Putin ser 1991 i ett större historiskt perspektiv som att det ryska imperiet då föll samman med 25 miljoner ryssar (eller 17 procent av alla ryssar) strandade utanför Ryska federationens gränser. Annekteringen av Krim 2014 och erkännandet av republikerna i Donbass 2022 var första stegen mot att ta tillbaka de områden Ryssland "förlorat" 1922.

Riskerna med att svälja hela Ukraina

Putins invasion startade med att hans trupper stötte in i östra Ukraina från Ryssland och östra Donbass, in i södra Ukraina från Krim och mot Kyiv från Belarus. Hans robot- och flyg-angrepp har riktats mot militära och civila anläggningar runt om i landet. Om vi bara ser Ukraina som en enhetsstat ser det därför ut som om Putin är inriktad på "regimförändring", att störta Volodymyr Zelenskyjs regering och ockupera och ta över hela landet.

Men enligt Finlands president Sauli Niinistö har Putin vid ett samtal dem emellan förnekat att "regimförändring" skulle vara målet i Ukraina. Med tanke på Putins långa lista av lögnar bör man kanske ta sådana uttalanden med rätt mycket salt. Men fakta på marken talar för att det kan röra sig om att erövra bara en del av Ukraina, inte hela landet.

Om man lägger ryska framryckningar på marken (tredje kartan) över den röda rysktalande delen på den första kartan ser man att nästan all rysk framryckning skett i de rysktalande regionerna, som före Zelenskyjs seger i valet 2019 tenderade att rösta på pro-ryska politiker. Förutom attacker från luften har det inte förekommit några framryckningar på marken eller landsättning av fallskärmstrupper i den ukrainsktalande regionen i väst eller några större insatser i den blandat ukrainsk-ryska centrala regionen.

Enda viktigare undantaget är den etniskt blandade huvudstaden Kyiv, som ryska trupper försöker omringa eller inta. Attacker mot och belägring av Kyiv gör de ukrainska styrkorna upp-tagna i norr och att erövra den skulle tvinga Zelenskyj att kapitulera och gå med på ryska villkor. Men det innebär inte nödvändigtvis att Kyiv skulle vara ockuperat på sikt. Även efter de senaste veckornas exodus av flyktingar finns minst två miljoner ukrainare kvar i Kyiv. Om huvudstaden faller kommer många av dem att fortsätta att göra motstånd mot ryssarna och förvandlas till hämndlystna och välorganiserade upprorsstyrkor i städerna.

Invasionen har redan varit tillräckligt kämpig för Ryssland, och till och med Putin måste ju inse att ett ukrainskt uppror kan förvandla landet till ett gungfly och påminna om hur Moskva 1989 fick ge sig för mujahedin-rebellerna i Afghanistan. Som USA fått känna av i Bagdad och Kabul, eller Israel i Beirut, är det en oerhörd utmaning att försöka hålla en stor metropol mot ett uppror. Det kan gå relativt lätt att erövra en huvudstad, men det innebär inte att hela landet gett sig åt ockupanterna.

Om Ryssland verkligen bestämt sig för att ta kontrollen över hela Ukraina skulle man också bli tvungen att hantera motståndet i regionen Galizien längst i väster, runt Lviv. Under mellankrigstiden tillhörde Galizien Polen och under andra världskriget var det fästet för UPA (Ukrainska upprorsarmén), som stred mot Sovjet och välkomnade den nazistiska invasionen, tills de upptäckte att Tyska riket hellre ville ha jordbruksmark åt tyska bosättare än allierade marionetter. Med stöd av CIA fortsatte UPA:s motstånd mot Sovjet i sju år efter att kriget avslutats, ända till 1952.

Regionen längst i väster är fortfarande centrum för ultranationalistiska grupper i Ukraina och där man välkomnat stridande från västländerna. Närheten till den polska gränsen skulle göra det möjligt att i hemlighet leverera Nato-vapen, ungefär som mujahedin i Afghanistan hölls under armarna med USA-vapen som fördes in via försörjningslinjerna från Pakistan. (Och precis som fallet blev med mujahedin kan Väst senare komma att ångra den bakstöt det kan leda till att beväpna aktivister inom yttersta högern, som inte delar demokratiska värderingar.)

Motståndet i den blandade centrala regionen

Motstånd mot en rysk ockupation skulle också uppstå i den blandade regionen i centrala Ukraina (orange på den första kartan), där inte bara ukrainsktalande och rysktalande blandas, utan många också talar ett hybrid-språk kallat *Surzjyk*. Precis som i Bosnien eller Irak kommer det att bli omöjligt att förvandla en så svåröverskådlig etnisk karta av blandade kulturer, familjer och individer till ”rena” politiska gränser utan att tillgripa massivt våld.

”Ukraina” betyder ju egentligen ”gränsland” och det är lärorikt att läsa Gloria Anazaldúas klassiska *Borderlands/La Frontera* om en liknande hybridisering av språk i de sydvästra delarna av USA (tidigare norra Mexiko). Hon kunde lika gärna ha talat om de komplexa gränsområdena i Ukraina. Min egen familjs rötter i Ungern har fått mig att förstå att historien både är full av konflikter och samarbete mellan olika folk.

Den språkliga kartan i Ukraina blir än mer komplex då många som definierar sig som ukrainare i själva verket har ryska som första språk, precis som många amerikaner med mexikansk bakgrund talar engelska hemma. På samma vis talar en majoritet irländare, skottar och walesare den engelske kolonistarens språk hemma och inte sina egna keltiska tungomål, men ändå är många av dem starka nationalister. Bara 17-22 procent av befolkningen i Ukraina identifierar sig som etniska ryssar och utgör majoriteten bara på Krim och i utbrytarområdena i Donbass.

I övriga Ukraina har rysktalande (både etniska ukrainare och ryssar) däremot inte alls välkomnat Putins invasion. Precis som amerikanerna i Irak trodde Putin kanske att hans trupper skulle välkomnas med blommor och röd-vit-blå flaggor, i stället har de hälsats med granater och pansarskott. Vid valet 2019 fick Zelenskyj en större andel röster från rysktalande än från ukrainsktalande, en näsknäpp för ultranationalister på båda sidor.

Inte ens i statlig rysk TV har man kunnat iscensätta scener där etniska ryssar hurrar för Putins styrkor, något som var så lätt att göra på Krim för åtta år sedan. I själva verket har flertal av de civila som dödats hittills i kriget varit rysktalande. Och till och med i själva Ryssland kanske också förtroendet för Putin är på väg att urholkas då soldater och civila inte mjukats upp tillräckligt i förväg.

En delning på lut

Om det nu förefaller uteslutet med att erövra hela Ukraina kan Putin fortfarande fantisera om att stycka av ”Novorossija” från övriga Ukraina. Redan 2014 talade han om en delning av Ukraina, när han i förbigående nämnde för Polens premiärminister Donald Tusk att Polen kunde få ta tillbaka Galizien. Natos tidigare överbefälhavare i Europa, den pensionerade amiralen James G Stavridis, säger också att ”dessvärre är en delning av Ukraina det troligaste resultatet i slutändan. Putin skulle ta den sydöstra delen och etniska ryssar skulle samlas där. Nationen i övrigt, till överväldigande del ukrainsk, skulle fortsätta att vara en suverän stat”.

Ryssarnas militära framryckning (på den tredje kartan) siktar uppenbart på att skapa en korridor från östra Donbass till Krim. Det är orsaken till den förödande bombningen av hamnstaden Mariupol vid Azovska havet, nyckeln till förbindelsen mellan Donbass och Krim.

Längre västerut på Svarta havs-kusten har Ryssland intagit Cherson vid floden Dnjepr och det talas om att man försöker upprätta en "Folkrepubliken Cherson" liknande de "folkrepubliker" man erkänt i Donetsk och Luhansk. Invånarna i staden har modigt satt sig upp mot ockupationen och planerna på avskiljande. De ryska planerna för "självständighet" åt Cherson jävar ju själva frågan: om Putin verkligen skulle vara ute efter att snart erövra och härska över hela Ukraina varför skulle han då ägna sig åt att brytas loss fler bitar från Ukraina? Vågspelet i Cherson kan vara ytterligare belägg för att en delning är vad hans spelplan går ut på.

Ryska trupper rycker nu fram västerut och håller på att omringa staden Mykolaiv. Om den viktiga staden faller kommer nästa mål att bli Odessa, högkvarter för Ukrainas flotta. Om den viktiga hamnstaden erövrats skulle man ha fullbordat korridoren västerut mot Transnistrien, den etniskt ryska enklav som 1992 utropade sig som självständigt från det rumänsktalande Moldavien och sedan dess stått som värd för ryska "fredsbevarande styrkor". I det läget skulle Putins dröm om ett "Novorossija", som förbinder rysktalande delar av östra och södra Ukraina (vilket framgår av den fjärde kartan) ha förverkligats.

Det hela skulle bestå av en lös samling av "folkrepubliker" vid Svarta havs-kusten (som förresten råkar ha stora tillgångar av naturgas offshore), Donbass längst i öster och kanske rent av "Svoboda Ukraina" vid gränsen i nordost. Området skulle kunna sammanföras till en enda ryskockuperad att som utropar så kallad "självständighet" och erkänns av Moskva. Sedan skulle hela regionen i realiteten annekteras av Ryssland som skedde med Krim 2014, möjligen efter en "folkromöstning".

Men Putin kan också ruva på en mer diabolisk plan, en med en historisk föregångare och som skulle kräva Natos godkännande. Det handlar om kriget i Bosnien 1992-95 då bosniaker (bosniska muslimer) ställdes mot både serber och kroater. Precis som Sovjetunionens upplösning ledde till att många ryssar hamnade utanför Ryssland ledde också upplösningen av Jugoslavien till många serber utanför Serbien, bl a i Kroatien och Bosnien. USA motsatte sig den etniska rening som de ortodoxa serberna, i allians med Ryssland, ägnade sig åt men underlättade den som dess allierade, de kroatiska katolikerna, ägnade sig åt.

Daytonavtalet 1995 innebar slutet för kriget i Bosnien, men ledde till att landet delades i en av serberna styrd Republika Srpska och en muslimsk-kroatisk federation. "Dayton" syftade på staden i Ohio nära flygbasen Wright-Patterson där samtalen fördes under Bill Clintons värdskap. I själva verket gav Clinton och Nato där sitt godkännande av den etniska rening som bedrivits av båda sidor under kriget genom att erkänna den "rena" politiska gränsen mellan två nya etniska republiker.

Även om Bosnien-Hercegovina nominellt fortfarande är en självständig stat ligger makten de facto hos de båda etniska småstaterna inom landet. Den skakiga anordningen riskerar att falla ihop så fort någon obotligt nationalistisk ledare för serberna hotar med att gå sin egen väg och ansluta sig till Serbien. Som delningarna av Brittiska Indien och Palestina länge visat leder delningar sällan till fred och blir oftare i stället scenen för fortsatt krigföring i decennier. Men Putin kan vara lockad av att spela ut en delning av Ukraina liknande den som skedde i Dayton, särskilt som USA och Nato redan ställt sig bakom en sådan modell för uppgörelse i Bosnien. USA ställde sig ju också bakom en liknande de facto inre delning av det ockuperade Irak i kurdiska, arabiska, sunnitiska och shiitiska regioner.

Ukraina utan "Novorossija"

Om ett "Novorossija" framträder ur malströmmen som en nominellt ryskstyrd region, vad skulle då hända med resten av Ukraina, de i huvudsak etniskt ukrainska delarna i landets västra och centrala delar? I viss mening har Putins krig blivit en självuppfyllande profetia där

han aktiverat det Natovänliga ukrainska spöke långt ut på högerkanten som han påstår sig vara ute för att göra upp med.

Även om Zelenskyj blir kvar vid makten skulle detta ”rest-Ukraina” sannolikt stå mycket längre till höger, härdat av kriget och där man prisar de insatser i motståndskampen som ultranationalistiska grupper stått för, exempelvis Azovbataljonen. (Det skulle också kunna bli så att miliser från extremhögern inte längre har monopol på aktivism och att de därmed skulle distanseras av andra ukrainska ”hjältar”.) Det Ukraina som återstår skulle med största säkerhet vara för att ansluta sig till Nato, även om ett fredsavtal sannolikt också skulle innehålla en klausul om Ukrainas neutralitet.

Varför skulle Putin acceptera ett rest-Ukraina, som vore än mer fientligt inställt till Ryssland? Ett geostrategiskt svar kunde vara att hans Novorossija åtminstone skulle ha lett till en liten ”buffert” mellan Nato och Ryssland. Mitt eget mer cyniska svar är att en varaktig fiende i Ukraina är exakt vad Putin vill ha och behöver. På samma sätt som ultranationalister i Ukraina och Ryssland stärkt varandras hatpropaganda har Putins olika aggressioner och Natos expansion närt varandras budskap om militär makt. I själva verket behöver de varandra för att skapa oro bland sina egna befolkningar.

Putins främsta mål är att hålla sig kvar vid makten och då är det alltid bra att uppmuntra rädsla och xenofobi utomlands. Ett självständigt Ukraina som kokar av ilska skulle ge Putin möjlighet att skrämja sitt eget folk med ”Nato och nazisterna” och utnyttja Rysslands historiska trauman om alla hot från väst. Utan en fiende utomlands kanske han inte skulle kunna behålla kontrollen på hemmaplan. Även om en delning knappast vore något som ukrainarna skulle gilla kan det vara den utgång av kriget han behöver för att kunna fortsätta att härska över ryssarna.

Översättning: Björn Erik Rosin

Guardian

USA stöder Israels och Marockos olagliga annekteringar. Varför detta hyckleri?

Peter Beinart²

Guardian, 10/3 2022

När ryska trupper i december förra året omringade Ukraina gav Biden-administrationen och dess allierade Vladimir Putin en skarp varning: ”Varje användning av våld för att ändra på gränserna är strängt förbjudet enligt internationell lag.” När ryska trupper samlades i ännu större antal tillade utrikesminister Antony Blinken att ”gränsernas okränkbarhet” var bland ”det internationella agerandets vägledande principer”. Efter att det ryska parlamentet förra månaden erkände de två självutnämnda republiker som Moskva hade avskilt från östra Ukraina kallade Blinken denna överträdelse av ”Ukrainas suveränitet och territoriella integritet” för ett ”grovt brott mot internationell lag”.

Allt detta är otvivelaktigt sant. Att ändra på gränser med våld bryter mot en central princip inom internationell lag. Och det är därför Biden-administrationen måste göra mer än att gå mot Rysslands aggression i Ukraina. Den måste själv sluta bryta mot denna princip.

2019 gjorde Trump-administrationen USA till det enda främmande land som erkände Israels annektering av Golanhöjderna, som Israel erövrade från Syrien vid kriget 1967. Juridik-

² Peter Beinart är professor i journalistik och politisk vetenskap vid Newmark School of Journalism på universitetet i New York. Han är också redaktör för [Jewish Currents](#) och skriver nyhetsbrevet [The Beinart Notebook](#).

professorn Eliav Lieblich vid universitetet i Tel Aviv konstaterade att beslutet – som stod i strid med en enhälligt antagen resolution i FN:s säkerhetsråd som USA själv stödde – utgjorde en ”betydande avvikelse från det grundläggande juridiska förbudet mot unilaterala annekteringar”. Oona Hathaway från Yale Law School kallade åtgärden ”skandalös och möjligen destabiliserande på efterkrigstidens internationella ordning”. Den ryska regeringen kallade det ett ”ett tecken på det förakt Washington visar mot de internationella lagarnas normer”.

Efter Trumps åtgärd bad senator Richard Durbin från Illinois utrikesminister Mike Pompeo att förklara den juridiska skillnaden mellan Israels annektering av Golanhöjderna och Moskvas annektering av Krim 2014, som hade fått USA att införa sanktioner. Pompeo svarade att ”det finns internationella juridiska doktriner om just detta. Vi har inte tid att börja gå igenom det idag. Men [jag är] glad över att ha en grupp som kan gå igenom det med dig”. När journalister följde upp detta så åberopade utrikesdepartementet inte alls någon internationell juridisk doktrin. Tvärtom förkunnade en taleskvinna från departementet meningslöst att ”USA:s politik fortfarande är att inget land kan ändra på ett annat lands gränser med våld”.

2020 följde Trump-administrationen upp detta med att göra USA till det enda främmande land som erkände Marockos annektering av Västsahara, ett territorium som Marocko invaderade 1975, efter att territoriets spanska koloniala härskare drog sig tillbaka. Den tidigare utrikesministern James Baker III kallade beslutet en ”hjälpande reträtt från internationella juridiska principer”. Än en gång gick USA mot resolutioner i säkerhetsrådet som det själv hade stött. Än en gång fördömde Ryssland USA för att bryta mot en ”allmänt erkänd princip inom internationell lag”.

Biden-administrationen har sedan den tillträdde inte upphävt något av Trumps beslut. Tvärtom fortsätter USA att årligen ge Israel nästan 4 miljarder dollar i militär hjälp trots att Human Rights Watch och Amnesty International hävdar att landet utövar apartheid och det alltså inte uppfyller villkoren om mänskliga rättigheter. Biden-administrationen har också utökat försäljningen av vapen till Marocko trots att den USA-baserade demokratiövervakaren Freedom House rapporterar att folket i Västsahara har mindre frihet än folket i Kina eller Iran.

Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina ger Biden-administrationen en chans att ompröva denna farliga väg. Den kan utnyttja den internationella vämjelsen mot Putins aggression för att åter bygga upp principen att inget land ska rita om ett annat lands gränser med våld. Men bara om den upphäver Trumps beslut och visar att USA är villigt att leva enligt den måttstock den kräver av Moskva. Politiskt kommer det inte att bli lätt, eftersom Israel, som har ett starkt stöd i Washington, gynnas av Trumps båda beslut – hans beslut om Golanhöjderna och hans beslut om Västsahara, som hjälpte till att övertyga Marocko om att normalisera de diplomatiska relationerna till den judiska staten. Men internationella normer förblir bara starka om länderna fogar sig efter dem även när de är olägliga. Och om USA väljer att fortsätta med detta hyckleri kommer det att göra Ukraina, Taiwan och alla andra svaga nationer som gränsar till en rovgirig granne mer sårbara.

När utrikesminister Pompeo försvarade Trumps erkännande av Israels annektering av Golanhöjderna varnade senator Durbin: ”Jag tror inte att administrationen tänker klart om hur detta kan sluta väl.” Han hade rätt. En fortsatt urgröpning av normerna mot internationella aggressioner kommer inte att sluta väl. Rysslands angrepp på Ukraina är bara det senaste tecknet. Biden-administrationen kan nu hejda denna urgröpning. Men utöver att hjälpa Ukraina under den militära kampen måste den föra en politisk kamp hemma.

Översättning: Göran Källqvist

International Viewpoint

NATO, imperialismen och kriget

Phil Hearse

International Viewpoint 15/3 2022

Rysslands brutala invasion av Ukraina verkar ha orsakat en viss förvirring inom vänstern. Exempelvis klagar en vänsterwebbplats som stöds av en del centrala ledare för ”Koalitionen stoppa kriget” på de socialister som riktar all sin eld mot Ryssland. Men det är inte särskilt svårt att inse varför antikrigsaktivister ska göra det för närvarande. Ryssland bryter skamlöst mot Genèvekonventionens så kallade ”Fjärde konvention”,³ som förbjuder beskjutning eller kollektiv bestraffning av civila. Och de upprörande och sorgliga konsekvenserna av att Ryssland har importerat den taktik de använde mot civila i Syrien (som inte har rapporterats särskilt mycket i Storbritannien) till Ukraina har blivit uppenbara. Är det då att undra på att vänstern koncentrerar sig på att fördöma Ryssland? Det är ingen idé att klaga på vad väst gjorde i Irak och Afghanistan, eller på vad de än idag gör i Jemen. Inget av det rättfärdigar på minsta sätt Rysslands brutalitet i Ukraina.

Den andra ytterligheten är de vänsteranhängare som bara verkar se Ukrainakrisen som ett nationellt befrielsekrig, där Ukraina utkämpar ett rättfärdigt krig mot Ryssland, och NATO:s roll helt enkelt är att tillhandahålla stora mängder vapen till det ukrainska folket. Som vi diskuterar nedan är detta naivt. NATO försöker uppenbarligen utnyttja kriget för att främja sina egna mål, i synnerhet den amerikanska imperialismens mål.

En socialistisk webbplats är mot alla sätt att få slut på kriget där Ukraina gör eftergifter.⁴ Det är fel sätt att ställa frågan. Det avgörande nu ur det ukrainska folkets synvinkel är att få eldupphör och stoppa kriget. Det är upp till det ukrainska folket själv att avgöra eventuella eftergifter – tillfälliga eller långsiktiga – till Ryssland, oavsett hur mycket det än må gnaga i hjärtat. Det finns en lång historia av enkelspåriga sekterister som går mot nödvändiga eftergifter för att få slut på krig – till att börja med oppositionen i bolsjevikpartiet under ledning av Bucharin och Radek mot att underteckna fredsavtalet i Brest-Litovsk 1918, där Ryssland gjorde flera eftergifter till Tyskland för att få slut på kriget mellan dem. Anklagelser för ”kapitulation” riktades också mot Nordvietnam när de inledde förhandlingarna som ledde till tillbakadragande av amerikanska trupper 1973. Den ukrainska regeringen har antytt att den stöder eldupphör och förhandlingar, och vi ska stöda det.

Så vilken är NATO:s verkliga roll? Det finns två aspekter på detta. Den första är faran för att en sammandrabbning mellan NATO och ryska trupper skulle kunna leda till krig i Central-europa, vilket vore katastrofalt. En flygförbudszon, även en som övervakades av flygplan från NATO-medlemmen Polen, skulle kunna leda till en direkt konflikt mellan Ryssland och NATO. Ett större krig mot Ryssland i Europa skulle knäcka världsekonomin och kunna leda till användning av kärnvapen. Antikrigsaktivister bör vara helt mot all inblandning av NATO-trupper i striderna.

Washingtons negativa svar på Polens erbjudande om att låta 28 renoverade Mig29-plan bevaka en flygförbudszon pekar på att USA för närvarande inte vill riskera ett större krig med Ryssland. Men Bidens regering är svag och trycket från den politiska högern – i Storbritannien såväl som USA – är mycket starkt. I ett framtida skede skulle folks ilska mot Rysslands grymheter kunna leda till krav på en NATO-intervention som skulle bli svår att stå emot.

³ [Fjärde Genèvekonventionen](#), på Wikipedia.

⁴ [Workers Liberty](#), 8 mars 2022.

Men den andra och avgörande aspekten på NATO:s roll är att den är en politisk-militär allians som domineras av USA och dess lojala brittiska anhängare och använder krig för att förändra förhållandet mellan de mäktigaste imperialistiska länderna i världen idag – Ryssland, Kina och USA själv. Det är den interimperialistiska konflikt som alltmer vävs samman med själva kriget i Ukraina.

En så komplicerad form borde inte vara någon överraskning, speciellt inte för marxister, som sedan länge har poängterat hur vissa krig kan flätas ihop med övergripande konflikter. I sin lysande bok [Andra världskriget, vad det egentligen handlade om](#), förklarar Ernest Mandel hur allierade regeringar, som de i Storbritannien och USA, ingrep direkt eller via reaktionära styrkor i länder som Grekland, Italien, Vietnam, Jugoslavien, Kina, Frankrike och många andra för att besegra Tyskland och Japan, men samtidigt besegra progressiva eller revolutionära lokala rörelser. Konflikter mellan imperialister vävdes samman med krig för nationell befrielse och revolutionära framsteg.

Idag vävs USA:s ekonomiska krig mot Ryssland, som är utformat att knäcka den ryska ekonomin och hindra Rysslands ekonomiska och politiska inflytande på lång sikt, samman med kriget i Ukraina. Genom att så brutalt och ytterst skoningslöst släppa lös Rysslands militära makt mot Ukraina har Vladimir Putin skänkt USA en rad massiva segrar under sin kamp mot Ryssland, en kamp som är en förberedelse till det kommande mer avgörande slaget, USA mot Kina.

Putins krig kommer att få fruktansvärda kostnader för både den ryska medel- och arbetarklassen, men mycket mindre för oligarkerna som alltid hittar sätt att gömma sina förmögenheter. Bilfabriker stänger redan i Ryssland när företag från väst lämnar och ryska företag inte kan hitta viktiga delar. Blockaden mot datorchipp kommer att innebära att dussintals högteknologiföretag inte kommer att hitta nödvändiga delar för att fortsätta, om inte Kina kan träda in och tillhandahålla dem, vilket är osannolikt med tanke på den existerande bristen på silikonchipp i världen.

Dussintals märkesbutiker lämnar och det innebär tusentals förlorade jobb. Apple, Samsung och Microsoft lämnar tillsammans med mängder av andra högteknologiföretag. H&M, Levis och Zara lämnar, liksom Nike, Puma och Adidas. Det handlar inte bara om att modemedvetna stadsbor inte kan hitta sina favoritmärken, det handlar om många tusen förlorade jobb. Till och med rysk vodka, fiskprodukter och diamanter ska sanktioneras. Det beräknas att Rysslands BNP kommer att sjunka med 20% nästa år, en nivå som är mer än en lågkonjunktur och depression och utgör en framstormande ekonomisk kollaps. Konsekvensen kommer att bli massarbetslöshet och massfattigdom i Ryssland, inte på grund av aktioner från ryska arbetare utan som ett resultat av Putins och hans kompisers, de maktavande oligarkernas och brottslingarnas, handlingar. Det är ett nytt exempel på att straffa den civila befolkningen. Ingen socialist eller demokrat ska stöda den sortens imperialistisk ekonomisk krigföring.

Ryssland kommer också att lida av sanktionerna mot export, inte bara energiexporten utan också exporten av vete. Ryssland och Ukraina producerar tillsammans 30% av världens vete, och när det försvinner kommer priset på bröd att rusa i höjden i regionen och hela världen. Att exporten av rysk energi hindras kommer också att drabba världens arbetarklass när priset på nästan allting som i något skede behöver olja stiger och ger ännu en knorr på den världsomfattande inflationscykeln. Scenen förbereds för en massiv världsdepression där effekterna av Covid-pandemin kombineras med effekterna av krig och sanktioner.

Ett centralt mål för USA är relationerna mellan Ryssland och Europa. USA har sedan länge bedrivit kampanjer mot Europas beroende av rysk energi, och krävde redan innan Ukrainakrisen bröt ut att Tyskland skulle sluta importera enorma mängder rysk gas och olja. USA poängterade att bristen efter en sådan övergång skulle kunna kompenseras med import från ...

USA själv! Amerika har sedan länge bedrivit kampanjer mot alla förbättringar av de politiska och diplomatiska relationerna till Ryssland. I varje skede har de försökt beteckna Ryssland som en terroristisk stat, försök som har underlättats av hur Putins statsapparat har agerat, i synnerhet mordet på landsförvisade ryska oppositionella som bott i Storbritannien.

USA är mot att EU upprättar sin egen internationella politiska och militära närvaro i princip någonstans. Washington tycker att det skulle inkräkta på NATO:s roll. Exempelvis tillkännagavs militäralliansen AUKUS i Stilla havet – som består av USA och dess lojala allierade Storbritannien och Australien – samma dag som EU hade planerat att avslöja sin Strategi för samarbete i Indo-Pacifiska regionen.⁵ EU-dokumentet utgjorde ett försök att få Europa att tala med en röst i regionen och staka ut en självständig linje, speciellt i förhållande till Kina, bort från USA:s fientliga ståndpunkt. AUKUS var just avsedd att torpedera denna väldigt ihålliga EU-strategi.

Ända från början har NATO varit utformad för att knyta länderna i Europa till det amerikanska diplomatiska, militära och politiska ledarskapet. Det har fått till effekt att det i Storbritannien har byggts upp en stark ”atlanticistisk” politisk trend, i synnerhet representerad av det konservativa partiet huvudfåra. Men de ekonomiska banden mellan Europa och Ryssland påverkade oundvikligen de politiska relationerna.

Att de ekonomiska och diplomatiska förbindelserna mellan Ryssland och Tyskland har brutits är en enorm seger för USA. I åratal har amerikanska kommentatorer klagat på att Tysklands ekonomiska och politiska modell grundar sig på att de får sin energi från Ryssland, sin säkerhet från USA och billiga konsumtionsvaror från Kina. Det kan tilläggas att det är till Kina som en stor andel av Tysklands tillverkare, råvaror och kemiska produkter går. Nu vill USA att Tyskland och andra europeiska stater upphör med sin energiimport från Ryssland och vänder sig till andra ställen, särskilt USA.

Västs sanktioner mot Ryssland är enorma och på en nivå som man kan förvänta sig om NATO befann sig i krig med Ryssland. Att större delen av Rysslands utländska valutareserver – värda mer än 600 miljarder dollar – har konfiskerats är ämnat att hindra den ryska ekonomin. Det finns inga garantier för att detta kommer att vara en kortsiktig åtgärd för att stoppa kriget i Ukraina.

Nu vänder sig högermedia och det utrikespolitiska etablissemanget i väst mot Kina. Det kombinerar ett antal nivåer. För det första säger högerpolitiker i väst att Kinas underlåtande att fördöma den ryska invasionen innebär att de agerar på ett sätt som ger Ryssland ekonomiskt och politiskt skydd. För det andra skulle Kina själv kunna organisera sitt eget ”Ukraina” genom att invadera Taiwan, och denna eventualitet förbereds genom att exportera allt större mängder militär hjälp till Taiwan, trots Xi Jinpings upprepade uttalanden att Kina bara söker återförening med fredliga medel, och att Beijings ekonomiska relationer med Taipei är ytterst lönsamma för båda sidor. För analytiker i väst är Kinas erövring av rev och små öar i Syd-kinesiska sjön bevis för dess militaristiska expansionspolitik.

Men det finns inga tvivel om att militariseringen av Sydkinesiska sjön i första hand är USA:s och dess allierades verk, vars militärdoktrin förbereder ett möjligt krig riktat mot kinesiska kuststäder och militärbaser.

Självfallet utnyttjar USA sin massiva militära makt för att påverka utgången av striderna i Ukraina, och motståndet i landet är kraftigt beväpnat med amerikanska pansarvärns- och luftvärnsmissiler. Enligt *New York Times* skickade USA 17.000 pansarvärnsmissiler till Ukraina på en vecka. Men de som stöder ukrainarnas rätt att kämpa mot invasionen kan inte

⁵ [EU-kommissionen](#), Bryssel

klaga på var det ukrainska militära och civila motståndets vapen kommer ifrån. Men om en flygförbudszon skulle införas, så är det högst sannolikt att den, även om den genomförs av polska flygplan som flygs av ukrainska piloter, skulle samordnas av amerikanska eller brittiska AWACS-plan (bokstavligen radarplattformar för tidig varning och kontroll), som kan ”se” det som de polska planen inte själva kan se. Det skulle gå att göra med AWACS-plan som startar utanför Ukraina, men det skulle vare enormt frestande för framskjutna ryska stridsplan att skjuta ner dem. En flygförbudszon kan inte iscensättas utan risk för en direkt sammandrabbning mellan NATO och Ryssland.

”Projektet för nästa amerikanska sekel” från 1997 såg ett amerikanskt militärt herravälde som vägen till politisk och ekonomisk makt, och det är ståndpunkterna i detta som USA har anammat mot både Ryssland och Kina. Det argumenterade också för en så kraftig upprustning att USA skulle kunna utkämpa två stora krig samtidigt, givetvis mot Ryssland och Kina. Den vilda användningen av militär makt har lett till katastrofer i Irak och Afghanistan och skulle kunna leda till en mycket värre katastrof under ett kärnvapenkrig med Ryssland.

Det är helt klart rätt att antikrigsrörelsen för fram parollerna ”Nej till utvidgning av NATO” och ”Nej till kärnvapenkrig”, men de centrala kraven måste vara att de ryska trupperna ska bort och kriget stoppas. Icke desto mindre har NATO:s roll i Östeuropa sedan Sovjetunionens sammanbrott 1991 varit fördärlig. Den amerikanske presidenten George Bush d.ä. vägrade definitivt att reagera på sina militära fienders fränfalle i Ryssland och Östeuropa genom att upplösa NATO, eller svara på Michail Gorbatsjovs projekt om ett ”Gemensamt europeiskt hemland” av stater utanför de militära pakterna. Om NATO hade upplösts så skulle det ha stört den amerikanska militära, och följaktligen politiska, kontrollen. Dessutom har USA i samtliga fall envist utvidgat NATO ända till Rysslands gräns. Det är förstås något som USA aldrig skulle acceptera – att Mexiko eller Kanada skulle inkluderas i en fientlig militär allians vid USA:s gräns.

Järngreppet över NATO är utformat för att säkerställa ett amerikanskt herravälde, och följaktligen de europeiska staternas lojalitet till USA vid mellanimperalistiska konflikter. Det är inte att undra på att frågan om NATO har blivit en avgörande skiljelinje för Keir Starmers ledarskap i Labourpartiet. Starmer och hans parlamentariska inpiskare hotade att utesluta 12 av Labours parlamentsledamöter från Labourpartiet i parlamentet om de talade vid en demonstration med ett NATO-fientligt budskap. Starmer har upprepade gånger uttalat Labours fullständiga lojalitet till NATO, ett budskap till den brittiska kapitalistiska klassen att Labour under honom går att lita på. Tekniskt skulle alla medlemmar i CND (Kampanjen för kärnvapenedrustning) kunna uteslutas ur Labourpartiet på grund av kampanjens NATO-fientliga ståndpunkt, även om detta sannolikt inte kommer att genomföras. Inom ramen för Starmers knäfall inför NATO och den brittiska kapitalismen är det märkligt att hitta en vänsterwebbplats som angriper Jeremy Corbyn för att ha hållit ”ett NATO-fientligt tal”.⁶

Det är oerhört cyniskt av den ryska utrikesministern Sergej Lavrov att ursäkta de ryska truppernas grymheter under det nuvarande kriget genom att hänvisa till vad väst gjorde i Irak och Afghanistan. ”Om ni kan begå grymheter mot civila så kan vi det också”, är sannolikt inte ett övertygande argument för den allmänna opinionen i världen. Ännu värre är att ryska kommentatorer på Channel 4 News bara säger ”krig är ett helvete, det här är krig”. Den död, smärta, lidande och misär som har påtvingats det ukrainska folket kan inte rättfärdigas med hänvisningar till västs brott, oavsett om de ledande väststaterna bar en NATO-hjälm eller inte. Vänsterns och alla progressiva krafters centrala paroller måste vara mot Rysslands krig, för eldupphör och att alla ryska trupper dras tillbaka.

⁶ [Workers Liberty](#), 8 mars 2022.

I Storbritannien finns det en enorm mobilisering bland vanligt folk och till och med hela samhällena för att ge materiell hjälp till flyktingar från Ukraina. Polska centra över hela landet, liksom ukrainska samlingslokaler, är översvälda med donationer av pengar, kläder, sovsäckar och andra förnödenheter som flyktingar kan behöva på sina fortsatta resor. Denna våg av samhällssolidaritet gynnas förstås av de fruktansvärda scenerna av massakrer och ödeläggelse i Ukraina. Det är sant att den oerhörda brutaliteten i den väststödda och Saudiledda koalitionen organiserade bombkampanj i Jemen inte har skapat en sådan våg av solidaritet, eftersom den knappt har täckts i massmedia, och eftersom ukrainarna är ”folk som vi”.

Icke desto mindre är de som samlar ihop stöd till ukrainska flyktingar och miljontals andra med rätta förfärad över de ryska angreppen och deras förskräckliga konsekvenser. Antikrigsrörelsen kan inte vända ryggen åt dessa människor utan borde efter bästa förmåga delta i dessa aktioner. Vi måste få folk att ge materiell hjälp och kräva att flyktingar släpps in i Storbritannien.

På grund av den pågående interimperialistiska konflikten finns det konkurrerande skildringar av vad som händer i världsskala. Den dominerande skildringen i media i väst är att demokratin försvaras mot rysk och kinesisk diktatur och aggression. Men i själva verket är det en enorm och växande interimperialistisk konflikt där USA är en viktig källa till militarisering och aggression.

Tyvärr finns det en hel del personer inom den internationella vänstern som inte klart fördömer den ryska invasionen och stöder det ukrainska folkets rätt till självförsvar.⁷ Som de ser det är det lättare att bara sluta upp bakom ett eller annat imperialistiskt läger. Det ska vi vägra att göra. Vår förståelse av NATO:s och USA:s roll kan inte få oss att tona ner eller på något sätt ursäkta den ryska attacken. Inom några minuter efter att ha hört om invasionen på nyheterna, publicerade jag på morgonen den 24 februari ett inlägg på Facebook där jag fördömde attacken som en brutal och oansvarig kriminell handling. Jag skrev att tusentals skulle dö under de inledande striderna. Trots vår förståelse av den växande interimperialistiska konflikten är det denna attack som måste vara måltavlan för vänsterns mobiliseringar och protester.

Översättning: Göran Källqvist

Jacobin

Varför den ryska invasionen inte borde ha varit någon överraskning

Volodymyr Artiuch⁸

[Jacobin magazine](#), 9/3 2022

Vladimir Putin använder ord som ”demilitarisering” för att föra en aggressiv imperialistisk politik mot Ukraina. I en intervju med *Jacobin* förklarar en ukrainsk socialist falskheten i Kremles förevändningar – och varför kriget kan dra ut på tiden i årtal. Den ryska invasionen av Ukraina är ett brott och en mänsklig tragedi. Det är redan omkring 2 miljoner flyktingar efter att bomber och missiler har regnat ner över städer över hela Ukraina. Tidiga bakslag för de invaderande trupperna har ofta väckt tanken att Vladimir Putins aktioner har slagit slint. Men ukrainarna står inför framtidsutsikten av ett långt och utdraget krig utan något slut, trots sitt hårda militära motstånd – *Jacobins* kommentar.

⁷ [Socialist Action](#), 16 mars 2022.

⁸ Volodymyr Artiuch, är en ukrainsk antropolog som har specialiserat sig på arbete och migration inom det postsovjetiska området. Intervjuare är Jana Tsoneva, som är docent i sociologi vid den bulgariska Vetenskapsakademien. Hon arbetar med politisk sociologi och arbetssociologi och är medlem i Kollektivet för sociala ingripanden i Sofia.

JT: Hur hänger kriget ihop med utbrottet av inbördeskrig efter 2014?

VA: I korthet ledde Maidanprotesterna 2013-2014, och Rysslands efterföljande annektering av Krim och stöd till upproret i Donetsbäcken till en förändring av Ukrainas geoekonomiska och geopolitiska inriktning. Ukraina undertecknade ett associeringsavtal med EU, förändrade sin kulturella och politiska inriktning till förmån för de euroatlantiska strukturerna, och övergav tanken på integrering med de ryska planerna på en ekonomisk och politisk union. Ryssland reagerade på detta genom att förstärka sitt västfientliga ledmotiv.

Annekteringen av Krim var till största delen oblodig, och ledde till att Putins inhemska popularitet ökade. Sedan hoppades han kunna dra fördel av upproret i Donetsbäcken, som var ett uppror mot bytet av regering i Kiev. Upproret definierades som ett självförsvar av den ”ryska världen” mot ukrainska nationalisterna med stöd från väst. Ukraina framställdes alltmer som en misslyckad stat med en illegitim västkontrollerad regering som terroriserade rysktalande. Alla dessa ideologiska beståndsdelar finns nu som Putins rättfärdigande av invasionen: avnazifiering, demilitarisering, avkommunisering.

JT: Gjorde regeringen något mot dem för att utlösa upproret i öst?

VA: Det var en revolt som i grund och botten startade på liknande sätt som Maidan – som en mobilisering av gräsrotterna, med barrikader och övertagande av lokala regeringar i flera städer i öst. Till en början var det ett rent negativt fenomen – mot något snarare än för något. Men inom kort togs det lokala upproret över av personer med en speciell blandning av rysk imperialistisk ideologi och sovjetnostalgi – som hoppades på en union med Ryssland och inspirerades av annekteringen av Krim.

Deras tanke var att sprida upproret till resten av sydöstra Ukraina, som de kallade *Novorossija*, med syftning på det ryska imperiet. Så småningom införlivade Ryssland dess halvt självständiga krigsherrar i den ryska säkerhetsapparaten. Det ledde till att regeringen i Kiev försökte återta Donetsbäcken på sommaren 2014 med en så kallad antiterroristoperation.

Det var ett krig mot rebellerna, som redan var ganska proryska och kämpade för självständighet från Ukraina och för att införlivas i Ryssland. Slutligen gick ryska trupper in där flera gånger 2014 och 2015. Dessa anfäll ledde till mycket svåra nederlag för den ukrainska armén med betydande förluster av liv och utrustning, vilket tvingade den ukrainska regeringen att skriva under Minskavtalen.

Till slut försvagades spridningen av upproret till Ukraina mer allmänt – men användes ändå av Ryssland för att leda den ukrainska regeringen i annan riktning, och utnyttja de självutnämnda ”folkrepublikerna” som inflytande mot Kievs västvänliga linje. Minskavtalen var i huvudsak ett diplomatiskt uttryck för Rysslands militära överlägsenhet. Rysslands militära seger översattes till detta diplomatiska dokument. Avtalen kompletterade i grund och botten striderna istället för att stoppa dem.

JT: Respekterade den ukrainska regeringen avtalen?

VA: Ingen av sidorna respekterade dem – det uppstod nästan genast olika tolkningar. I efterhand ser vi att avtalen inte var ämnade att stoppa kriget utan bara tygla de militära aktionerna, lägga sordin på de ukrainska och ryska eliternas motsatta intressen, hindra de militära aktionerna så att parterna kunde omgruppera sig och förbereda nästa stridsomgång.

Så de vapenstillestånd som bara var en del av avtalen kom och gick. Ibland var det nästan ett fullt utvecklade krig, ibland nästan helt eldupphör, exempelvis under nästan ett halvt år efter sommaren 2020. De militära aktionernas rytm följde de politiska förhandlingarna. Sist och slutligen var dessa överenskommelser bara en diplomatisk broms på kriget, inte dess motsats.

JT: Volodymyr Isjtjenko skriver⁹ att bara 20% av ukrainarna var för att ansluta sig till NATO 2007, vilket fördubblades efter annekteringen av Krim, men fortfarande inte var i majoritet. Så vad utlöste den geopolitiska svängningen omkring 2013 och Maidan?

VA: Det är sant att det ukrainska samhället före Maidan 2013 var ganska polariserat. Det fanns ingen majoritet för vare sig integration i Ryssland eller EU, än mindre för NATO. Orsaken till Maidanupproret var inrikespolitisk snarare än geopolitisk. Det började som en folklig revolt mot en extremt korrumperad och auktoritär regim, men i slutändan utnyttjades dessa motsättningar i det ukrainska samhället av oligarkerna, även för parlamentariska syften.

Så Maidanupproret kapades snabbt för att leda in det folkliga missnöjet i denna EU-vänliga NATO-vänliga tvångströja. Efter Maidan framträdde ett helt skikt av självorganiserade frivilliga, paramilitära grupper, icke-statliga organisationer (NGO), politiska äventyrare och intellektuella, som kombinerade nationalism, nyfascism, ekonomisk liberalism och ”occidentalism” – en löslig idé om västcivilisationen. Det förstärktes av västs mjuka makt och ett nätverk av NGO-er – den välbekanta historien.

Så ju mer konflikten utvecklades längs dessa linjer – där Ryssland också spelade rollen att förstärka konflikten med sin egen imperialistiska ideologi – hamnade folks uppfattningar alltmer inom dessa mycket snäva begränsningar: antingen väst eller Ryssland.

Ändå fanns det fortfarande en tyst majoritet i vars tänkande dessa frågor var ganska ytliga. För dem var inte detta de största bekymren, men de hade inget annat sätt att tala om sina problem offentligt. Denna majoritet valde 2019 Volodymyr Zelenskyj. Han lovade att få slut på kriget, inte pressa på om tvistefrågorna om identitet och språk. Han vädjade till majoritetens sunda förnuft samtidigt som han slätade över de splittrande frågorna.

JT: Men han konstitutionaliserade också Ukrainas nya geopolitiska inriktning.

VA: Ja, ett år in i sin ämbetsperiod som president bytte han linje. I början anklagades han för att vara prorysk, anklagades för att förbereda sig för att kapitulera för Ryssland. Men som så gott som alla ukrainska presidenter gör, försökte han samla så mycket makt han kunde. Han måste besegra sina nationalistiska fiender, dra till sig deras väljare och bli en napoleonsk figur som balanserade höger och vänster, proryskar och proeuropéer, och vid en av svängarna fastnade han i det västvänliga nationalistiska hörnet. Och då föll allt samman.

JT: Och nu har kriget bara radikaliserat denna ståndpunkt?

VA: Ja, kriget har förändrat allt.

JT: Vi diskuterade den ryska inblandningen inför kriget – så vilken var NATO:s roll?

VA: Relationerna mellan Ryssland och NATO sträcker sig bakåt till 1991 och till sammanträffningen mellan Sovjet och NATO. Det är en nivå. Men jag vill bestämt skilja på det från en annan nivå som är Ukraina-Ryssland-NATO. Det går inte att inskränka det ena till det andra.

JT: Ukrainas medlemskap i NATO var egentligen inte aktuellt, eller hur?

VA: Nej. Och under de senaste diplomatiska samtalen var Joe Biden beredd att tänka sig möjligheten av ett anstånd med Ukrainas NATO-medlemskap. Han betonade att NATO inte skulle bli indraget i konflikten mellan Ukraina och Ryssland. Ingen av de andra mäktiga västmakterna, som Frankrike och Tyskland, övervägde på allvar att Ukraina skulle ansluta sig.

JT: Använde alltså Ryssland NATO:s utvidgning som ett fikonlöv?

⁹ Se artikeln ”Ukrainarna är långtifrån ense om NATO. Låt dem själv bestämma”, som ingår i samlingen [Om Ukrainakrisen – januari 2022](#).

VA: Definitivt. Ta t ex det ultimatum som utrikesminister Sergej Lavrov utfärdade i december om att rulla tillbaka NATO:s gräns till perioden före 1997. Kravet att det bokstavligen skulle beslutas till nästa dag innebar att ingen kunde se det som en förhandling i god tro. Jag tror att tanken att inleda krig i Ukraina redan fanns där på ett eller annat sätt, och att de behövde själva kriget som en förhandlingsmekanism. De ville använda krig som ett sätt att få information från väst, om vilken den högsta eskaleringsnivå är som väst kan tåla? Hur långt kan vi – Ryssland – gå? Vad kan vi göra på vår bakgård, och hur långt kan de gå som svar?

JT: Varför skulle de vilja veta det?

VA: Eftersom det inte är den slutgiltiga lösningen på frågan. Eftersom de tänker framåt. Om man lyssnar på ryska tjänstemän och läser deras ideologiska manifest, om man läser folk som tolkar de ryska utrikespolitiska beslutsfattarna i Kreml – de ser dessa apokalyptiska händelser komma. De ser världens förändras helt. De ser att vi lever i en ny värld och att Ryssland måste hitta sin plats, annars kommer det att ätas upp av de här rovdjuren, av Kina eller USA. De resonerar längs linjen att ”vi måste agera nu, det är nu eller aldrig, det finns tid och vi kommer antingen att bli ärorika eller gå under”. De hoppas också att de kommer att förenas med Kina i en sorts allians. Och de måste redan nu markera sitt territorium. Logiken är: ”Det blir 7 dåliga år framför oss, men sedan kommer vi att få ett hundraårigt imperium.” Det är deras grundsyn om man läser noga vad ryssarna säger.

JT: Vänstermedia betonar NATO:s roll – men din tolkning får mig att tro att talet om NATO var en sorts påhittad ursäkt för Ryssland.

VA: Det var det inte. Låt oss uttrycka det så här, i ett långsiktigt perspektiv, de tre senaste decennierna, var det verkligt för Putin och hans mycket tätt sammanknutna elitgrupp: att NATO pressade på ända fram till gränsen var ett nederlag för dem. Större delen av NATO:s utvidgning ägde rum när Putin satt vid makten, utom den första omgången. Resten hände medan han hade makten. Han talar givetvis om Rysslands intressen i geopolitisk mening. Men han ser det också som ett personligt nederlag, en fråga om hans legitimitet, inte bara i vanliga ryssars ögon, utan i ögonen på eliten.

JT: Men ville inte Ryssland gå med en gång?

VA: Putin sade något om det men det var inte på allvar. Bortsett från hans uppfattning om hot, var det största problemet att väst inte lyckades skriva in Ryssland i en mer genomgripande säkerhetsöverenskommelse och i alla de bilaterala och multilaterala avtalen. Så för Putin är det delvis detta nederlag som måste rättas till nu.

JT: Som när han talar om 1991 som en ”katastrof”.

VA: Ja, och hans långsiktiga perspektiv fick en karikatyrliknande bild i Lavrovs ultimatum, som försökte lösa problemet på två månader. Det han sa var att NATO skulle komma till Ukraina och var på väg att placera ut vapen där: ett hysteriskt spektakel, en föreställning av alla dessa klagomål. Men det diplomatiska spektaklet var inte tänkt att lösa detta 30 år gamla problem.

Så kriget är inte en direkt konsekvens av NATO:s utvidgning. Det är Rysslands förebyggande åtgärd för att förändra och knäcka den struktur av maktförhållanden som Ryssland befann sig i. Den var inte reaktiv i meningen mot ett omedelbart hot, det var ett rovdjurs angrepp vid ett tillfälle då fienden enligt Kreml var som svagast. Det diplomatiska spektaklet var en avledande manöver.

JT: Låt oss tala om den liberala tolkningen av situationen att Putin vill återskapa det gamla ”sovjetiska imperiet” i sina tidigare gränstater.

VA: Låt oss bara överge denna löjliga tanke att Putin vill återupprätta Sovjetunionen. Lyssna till Putin själv – han använde halva sitt tal till att hudflänga Lenin.

JT: Och lovade att ”avkommunisera” Ukraina.

VA: Ja, exakt. För honom innebär avkommunisering att krossa det ”positiva särbehandlings-imperium” som Sovjetunionen var. Putin vill krossa de ekonomiska och nationella enheter som Sovjetunionen skapade under hela sin historia. Han vill i grund och botten återuppbygga det ryska tsardömet med ett majestätiskt centrum. Inte nödvändigtvis inom det gamla imperiets gränser, men med en liknande maktstruktur med ett majestätiskt centrum som grundas på en förtryckarapparat utan någon hegemonisk ideologi som mobiliserar folk underifrån.

Ett hegemoniskt ledarskap förutsätter eftergifter till samarbetspartners i det hegemoniska maktblocket, som att Sovjetunionen gjorde med en del eftergifter till nationaliteterna. Putin är inte intresserad av hegemoni. Han vill bygga en ”vertikal makt” som börjar och slutar med Kreml. Det är något helt annat än Sovjetunionen. Man behöver bara titta på hur Putin talar till sitt säkerhetsråd, som till skolbarn som har misslyckats med sin hemläxa. Jämfört med det var kommunistpartiet ett lysande exempel på direkt demokrati.

JT: När invasionen ägde rum den 24 februari skrev du att du hade sett den komma. Hur kunde du det?

VA: Processen som ledde till kriget var synlig redan under de första larmrapporterna om krig i april 2021, vid det första mötet mellan Putin och Biden efter att Ryssland hade samlat trupper vid gränsen till Ukraina. Redan då förväntade sig alla att det skulle bli krig.

Men istället började Putin och Biden tala om strategisk stabilitet och Putin ställde några krav avseende Ukraina, speciellt om Minskavtalen. Formellt drogs trupperna bort från gränsen efter detta möte, men alla visste att det fanns kvar ett stort antal. Men direkt efter det talade Putin om röda linjer, asymmetriska svar om linjerna korsades. Sedan skrev han sin artikel om Ukraina, som huvudsakligen var ett ultimatum riktat till Zelenskyj. Denna artikel var ett utkast till den krigsförklaring som vi såg i två delar den 22 och 24 februari. Den spelades troligen in på en tagning.

Så efter Putin-Bidens möte 2021 blev den militära infrastrukturen och ett betydande antal vapen kvar vid gränsen. I september och oktober skedde en upptrappning med en stor militär övning, Zapad (”väst”), då antalet trupper överskred de som nu är aktiva i Ukraina, och de här övningarna handlade uttryckligen om att ta över Ukraina. De gjorde det som en övning. Samtidigt införlivades utbrytarregionerna i Donetsbäckenet nästan helt i Ryssland. Mer än en halv miljon invånare fick ryskt medborgarskap. Republikens ledare fick medlemskap i Rysslands härskande parti.

Bara önsketänkare tog för givet att Putin fortfarande skulle gå vidare med Minskprocessen. Vid den tidpunkten var det tydligt, att även om Putin gick vidare med Minsk, så skulle det innebära krig med andra medel, eftersom processen innebär att Ukraina skulle återintegrera dessa territorier som i själva verket redan var integrerade i Ryssland. De hade sin egen militär och så vidare, men om de konstitutionellt införlivades i Ukraina så skulle de få fria händer på resten av territoriet där de kunde drabba samman med ukrainska nationalister. Det skulle hursomhelst ha skett en intern revolt i Ukraina mot en sådan tillämpning av Minskavtalen. Så Minskprocessen var ett annat namn för att stycka upp Ukraina och föra krig i ultrarapid.

JT: Ukraina har behandlat dem som främmande länder: ingen utbetalning av pensioner eller socialbidrag, alla sådana ekonomiska och skattetekniska band har kapats. Jag

menar, kan de någonsin återvända, eller vill de ens återvända? Sedan finns också frågan om språket.

VA: Jag tror inte att det var möjligt ens före kriget. Ukrainas eliter hade redan resignerat inför det faktum att det inte längre var deras territorier, och eliten i dessa utbrytarrepubliker trodde aldrig att de skulle ansluta sig till Ukraina. När Putin erkände deras självständighet kom det kort en suck av lättnad från Ukrainas eliter. De visste inte att kriget var på väg. In i det sista trodde de att det inte skulle bli krig. Men de blev lättade när de till sist blev av med dessa oroliga regioner.

JT: Väst reagerade på kriget med sanktioner som media kallade exempellösa. Tror du att sanktionerna kommer att stoppa Putin eller kommer det att bli ett världskrig?

VA: Sanktionerna kommer inte att stoppa kriget. Bara stridsvagnar och vapen kan stoppa stridsvagnar och vapen.

JT: Tja, de här stridsvagnarna och vapnen behöver bränsle och ammunition och det är bara pengar som kan köpa dem. Hur ska det finansieras om kriget drar ut på tiden?

VA: Jag talar om ett långsiktigt perspektiv. Om sanktionerna håller på i årtal kommer vi troligen att se den effekten. Och inte ens det är självklart eftersom vi inte vet hur Kina kommer att reagera, men på kort sikt finns det ingen möjlighet att sanktionerna kommer att påverka krigets utveckling.

JT: Hur är det med antikrigsrörelsen i Ryssland? Finns det något hopp om att ryssarna själva kommer att störta regimen och sätta stopp för kriget?

VA: Nej, majoriteten av befolkningen stöder kriget på ett eller annat sätt. Det är uppenbart nu.

JT: Verkligen? Levada-centrumet registrerade bara 40%-igt stöd för kriget.

VA: De senaste opinionsundersökningarna visar en mycket hög siffra.

JT: Är inte de regeringskontrollerade?

VA: Ja, det är problem med opinionsundersökningar i Ryssland eftersom andelen icke svarande är mycket hög. Så vi redovisar troligen inte en mycket stor andel av befolkningen som av ett eller annat skäl vägrar svara. Men låt oss säga att det finns tecken på att krigsmotståndarna är i minoritet. Dessutom finns det ingen politisk struktur bakom dem, eftersom strukturen har krossats under de senaste åren. Lägg till detta den enorma utbyggnaden av förtryckarapparaten i Ryssland och institutionaliseringen av censuren. Antikrigsrörelsen är förstas nödvändig, det är något bra, vi behöver stöda och öka samarbetet med de här ryska forskarna och aktivisterna och vi måste bekämpa främlingsfientligheten mot dem. Men det är för framtiden.

JT: Vad behöver göras på kort sikt, nu när folk beskjuts och flyr?

VA: Försöka hjälpa flyktingarna och lindra den växande humanitära katastrofen i Ukraina. Västregeringarna ska inte bara tänka på att tillhandahålla vapen och så vidare, utan också på att avskryva Ukrainas utrikesskuld, ge ekonomisk hjälp och på hur de kan hjälpa till att få till stånd eldupphör för att få bort folk från bomberna. De måste fundera på vad som mycket snart kommer att hända med Ukrainas ekonomi och hur det kommer att påverka världens livsmedelsmarknad.

Det är vad vi och västregeringarna kan göra. De kan givetvis påverka de militära aktionerna där. De gör det, men nu beror det till syvende och sist på ukrainarnas villighet att kämpa, som för tillfället är ganska betydande. Till och med rysktalande ukrainare samlas runt fanan.

JT: Tror du att väst kommer att skicka arméer vid någon tidpunkt?

VA: Det kommer inte att hända. De skickar vapen och pansarvärnsvapen, och det är tal om att skicka flygplan – jag vet inte om det kommer att förverkligas eller ej. Det kommer inte att förändra den strategiska bilden. Det hjälper till att försena och skjuta upp Rysslands seger. Det är bättre att strida med antistridsvagnsmissiler än med sina bara händer.

JT: Men om det drar ut på tiden, vad ska ukrainarna göra då?

VA: Ryssland kommer sakta att ta över Ukraina, stad för stad, men enorm förödelse och oerhört lidande.

JT: Som Tjetjenien.

VA: Men det går inte att utesluta att Ryssland vid någon tidpunkt kommer att skicka alla sina resurser till Ukraina. Ryssland verkar i själva verket börja få slut på resurser, och kommer att behöva mobilisera sin ekonomi och sedan fler rekryter, reservister och så vidare, och det kommer troligen att förändra bilden i Ryssland avsevärt. Det kommer troligen att få negativa effekter, mycket mer negativa än sanktionerna, men det återstår att se. Jag är pessimistisk vad gäller krigets utgång. Jag tror fortfarande inte att Ukrainas armé kan segra. Huruvida Putin kan uppnå sitt mål att förändra regimen: definitivt inte. Det finns inget sätt för honom att vidmakthålla en stabil prorysk regim.

JT: För att det skulle bli ett nytt Maidan följt av ännu en invasion?

VA: Ja, och du kan redan se det – dessutom i rysktalande städer – med fredliga protester i de städer som ryssarna har erövrat. Det finns en armé. Det sker angrepp på gatorna, men ändå genomför folk protesterna obehäpnade. Om det händer nu så kommer det definitivt att ske mot vilken regim Putin än inrättar.

JT: Finns det någon utväg för Putin?

VA: Jag tror inte att han själv vet det. Det finns situationer då man påbörjar kampen och sedan får se – det är vad de gjorde. De gjorde en grov missbedömning. De trodde att den ukrainska armén skulle vika ner sig och att folket skulle komma med blommor och jubla, men det hände inte.

Väst riskerar också att förlora ansiktet. Jag såg ingen lust till krig i väst förra året, varken från USA – som uttryckligen sa att de inte behövde problem i Europa och behövde koncentrera sig på Kina – eller från EU. Det är också en del av orsaken till att Putin gjorde det, eftersom han insåg att väst inte var redo att hantera ett krig. Du minns väl Emmanuel Macron som gjorde bort sig genom att tillkännage, ”oh, jag har skänkt fred”, och så invaderade Putin veckan senare. Så väst kan ärligt talat inte göra någonting. Tyvärr måste kriget utkämpas mellan ukrainarna och den ryska armén. Styrkebalansen på slagfältet kommer att avgöra så gott som allt annat. Och det finns inga goda nyheter. Det är bara död och död och död.

JT: En sista fråga angående kunskapsproduktion under krig. Du har kritiserat de USA-centrerade utgångspunkterna under försöken att förklara konflikten. Jag håller med dig om att amerikaner när de talar om krig har en benägenhet att mest tala om sig själva. Vilka ramar tycker du vi måste börja med för att förstå det här kriget?

VA: Jag tror att vi måste sluta analysera USA:s herravälde, för vi vet nästan allt om det redan, och väldigt lite om hur Ryssland kom att bli så här, utöver den klichéartade karikatyr som amerikanska forskare målar upp av Putin och Ryssland.

Vissa delar av vänstern måste också överge tanken att Ryssland på något sätt är som en fortsättning av Sovjetunionen, eller att de är i underläge under den imperialistiska kampen och behöver få stöd. Vi måste titta närmare på vad ryska forskare har gjort. Vi måste tänka grundligare på hur Kreml framställer sig själv, vad de inbillar sig pågår runt dem och vad som kan

motivera dem utöver det som väst föreställer sig är rationellt. Uppenbarligen är deras mål och hur de tänker något annat än vad vi tror. Vi måste fästa uppmärksamheten på den inre dynamiken i de ukrainsk-ryska relationerna. Det är något vi inte vet så mycket om utöver västs förenklade beskrivning av det goda demokratiska Ukraina mot det fruktansvärt auktoritära Ryssland eller det onda Nazistukraina mot det alltid illa behandlade Ryssland.

Vi måste få ett mycket närmare samarbete mellan vänstern i Ukraina, Ryssland och väst, som inte har ägt rum utöver sporadiska möten. Ty vänstern är bärare av viss kunskap, begränsad kunskap, men en del ovanlig och troligen insiktsfull kunskap om situationen. En hel del av vänstern i Ryssland och Ukraina kommer att behöva konkret materiell hjälp, och de behöver förståelse, ty krigsdimman förstör det förnuftiga och kritiska tänkandet, och man måste vara tålmodig med folk som gör misstag och kommer att göra misstag. Det är omöjligt att inte göra misstag när bomber faller och ens vänner dör.

Översättning: Göran Källqvist

Mediapart

En oligarks bekännelser: "Med Putin finns makten till 100 procent hos en junta"

Karl Laske, Madeleine Leroyer

Mediapart, 14/3 2022

Första delen av en lång intervju med en av oligarkerna på Jeltsins tid. För Mediapart dechiffrerar han hur makten fungerar i Moskva. Enligt honom håller kriget i Ukraina på att bli "sista akten i Putins Ryssland".

När Sergej Pugatjev talar om "systemet Putin" vet han vad han talar om. Han känner till det från insidan. "En junta har lagt beslag på makten, alla pengar, alla institutioner i staten", säger han. "Jag tror inte det funnits ett liknande system någonsin i historien. Det finns inte längre någon skillnad mellan "siloviki" [medlemmar av eller tidigare medlemmar av "våldsutövande etablissemang": armén, polisen, specialtjänster] och oligarker, allt flyter ihop med staten."

Sergej Pugatjev var en av de första oligarkerna, från 1991 ägare av en bank, och skulle lyft sig till de allra högsta nivåerna ekonomiskt i det ryska samhället för att sedan bli bortjagad av Vladimir Putin från 2010. Han var en av arkitekterna bakom att Putin utsågs att efterträda Boris Jeltsin – efter att först ha haft en stor roll när denne blev omvald 1996. Pugatjev och hans familj bodde tidigare granne med Putins familj i Moskva. Idag säger han sig vara en av "de största fienderna" till den ryske presidenten, vid sidan av Alexej Navalnyj och Volodymyr Zelenskyj.

I Frankrike var den nu 59-årige affärsmannen initiativtagare till det fransk-ryska avtalet om försäljning av Mistral och de krigsfartyg som han planerade att få licens att bygga på sitt skeppsvarv i Sankt Petersburg. Det var Putin personligen som avlägsnade Pugatjev från den affären, kontraktet undertecknades utan honom 2011 när Nicolas Sarkozy var Frankrikes president för att sedan annulleras när François Hollande blivit president på grund av annekteringen av Krim 2014.

På order av Putin blev Pugatjev från 2010 av med sitt banktillstånd och stora delar av sitt affärsimperium (skeppsvarv, gruvor, fastighetsbranschen ...). Oligarken har därefter av sagt sig sitt ryska medborgarskap för att bli fransk medborgare.

Den detroniserade oligarken förblir ett tungt vittne om situationen i Ryssland. Från sin egendom i Nice har han gett denna intervju med *Mediapart*.

Du som känner väl till de högsta regeringskretsarna i Ryssland, var det Vladimir Putin ensam som fattade beslutet att invadera Ukraina eller ligger en hel klan bakom?

Det är Putin som fattat beslutet samtidigt som han i tv försökte ge sken av att det var ett gemensamt beslut. Vi kunde alla bevittna scenen där Sergej Narysjkin [chefen för den yttre underrättelsetjänsten, som blev tvungen att godkänna självständighet för republikerna i Donetsk och Luhansk]. Putin fattade beslutet genom att anta ståndpunkterna hos de hökar som var redo att attackera Ukraina.

En stor del av statsapparaten är därmed för kriget?

Man måste förstå att Ryssland är en "kvasi-stat" utan något som helst gemensamt med normala strukturer i en stat. Det finns egentligen inget utrikesministerium, eller något över huvud taget. Det som finns är en grupp personer som företräder staten. En junta har lagt beslag på 100 procent av makten. Därmed finns inget som talar för att utrikesministern ägnar sig åt utrikespolitiken eller att chefen för FSB [säkerhetstjänsten] ägnar sig åt säkerhetsfrågor. Allt är hopblandat. Det rör sig om en liten grupp med blandade maktsfärer och som lagt beslag på makten. Vi talar om en total kontroll. Utifrån detta har det ingen betydelse vem som har ansvaret för vad.

Beträffande frågan om statsapparaten, eller regeringen, var för invasionen ligger det till så att det inte finns någon sådan regering. Det federativa rådet och parlamentet existerar bara på papperet och styrs av en liten grupp.

Vilka tänker du på då?

Putins närmaste omgivning. Sedan tjugo år har styrkeförhållandena förändrats. På sistone är det tydligt att de som bestämmer är *siloviki*, personer som Putin lyft upp, med undantag för Sergej Tjojgu (försvarsministern), som fanns i omlopp redan före Putin. Med andra ord militärer och folk från FSB. Förutom Tjojgu, som ingår i den närmaste kretsen, rör det sig om Nikolaj Patrusjev, sekreterare i nationella säkerhetsrådet, och Alexander Bortnikov, chef för FSB. Det är de som är beslutsfattarna. Det finns inga hemliga rådgivare vars existens skulle vara okänd.

Putin är alltså inte så isolerad som man skulle kunna tro?

Alls inte. Han är inte ensam. Men han är avskuren från verkligheten. Han lever i en parallell verklighet. Det är uppenbart. De senaste åren hade Putin förlorat i inflytande, över sin omgivning och över landet i stort. Men sedan kriget började har han återtagit det. Idag är det han som styr över landet i dess helhet. Och detta inträffade i samma ögonblick som han förklarade krig i tv. Det förändrade hela utseendet på makten.

Vilken inverkan kan sanktionerna få på Putin och hans omgivning?

Låt oss slå fast en sak: det block som satt igång kriget sysslar inte med ekonomi, utan med pseudo-politik, och har absolut inte tagit med ekonomin i beräkningen. Man förutsåg varken Västs förmåga att stå enat eller kraften i sanktionerna. För det andra är också de avskurna från verkligheten och förstår inte riktigt hur ekonomin fungerar. I kretsen kring Putin hade ingen förutsett detta. Ingen.

Att de militära målen inte kunnat uppnås på en vecka och att sådana sanktioner införts betyder i mina ögon att vi är på väg mot sista akten med Putins Ryssland. Det existerar inte längre. Vi befinner oss i en brytningstid, som under övergången mellan Sovjet under Gorbatjov och Ryssland under Jeltsin. Vi befinner oss exakt i en sådan brytningstid. Det finns ingen återvändo. Inget kommer att kunna ändra på det.

Kanske slutet för Ryssland under Putin, men ännu inte slut på kriget?

Det är politikerna som startar krig och det är de som avslutar dem också. Militären kan inte få slut på kriget. Om militären erövrar hela Ukraina eller inte, det är inte det som kommer att få stopp på kriget. Slutet på kriget är ett politiskt beslut. Putin har hamnat i en återvändsgränd. Han hade inte förutsett något.

Vad är då enligt din uppfattning att vänta?

Flera tusen ryska soldater har redan stupat. Konsekvenserna av kriget är katastrofala: oerhört många civila har dödats, Charkiv ser ut som Stalingrad ... Det är det första kriget av den här sorten i Europa sedan andra världskriget. Vi har inte sett något liknande: total förstörelse av europeiska städer, tusentals civila döda.

Under tio år av krig i Afghanistan dödades kring tiotusen ryska soldater. I Ukraina handlar det om femtusen på tio dagar. En brutal katastrof med långvariga följder. Dessutom är sanktionerna en katastrof för Ryssland på det ekonomiska planet – gulreserver och valutareserver frysta – precis som de varit för Iran. Men Ryssland befinner sig i ett sämre läge än Iran, för 75 procent av vad man konsumerar kommer från import. Mycket fort kommer folk att få svårt att hitta något annat än bröd i butikerna. De här sanktionerna verkar och de verkar omedelbart.

För att karakterisera regimen har Aleksej Navalnyj talat om hur mycket Rysslands president präglats av korruptionen och att korruptionen var något som präglar själva regimen. Delar du hans analys?

Korruptionen är total, men den har inget att göra med den korruption vi kan se i Frankrike. Navalnyj använde den termen i brist på bättre, men vad den betyder är det som vi talade om inledningsvis: en junta som lagt beslag på makten, alla pengar, alla statliga institutioner. Det är något annat än vad man normalt menar med korruption då man ger pengar till någon för att denne ska uträtta något åt dig.

I Ryssland är de s k affärsmännen, eller oligarkerna som man säger, en självklar del av det politiska systemet. Jag tror inte att man någonsin sett något liknande. Det finns inte längre någon skillnad på *siloviki* och oligarker, allt flyter ihop med staten. Var någon annanstans har man ett sådant system för att fatta beslut? 0,1 procent av en befolkning på 140 miljoner har 100 procent av makten och 100 procent av tillgångarna. Det handlar inte längre om korruption.

Putin och de personer som har makten har bara att ta för sig. Före sanktionerna kunde Putin göra som han ville med guldreserven, Gazprom, Rosneft, med vilket privat företag som helst ... Och det gjorde han också. Putins palats [ämnet för den film som Navalnyj gjorde] är sago- likt. Det avgörande var att kunna köpa upp EU och politikerna inom EU eller på andra håll. Här talar vi om total korruption. Även den sortens korruption, utanför Ryssland, är något som Putin ägnat sig mycket åt på senare år. Det har varit hans utrikespolitik.

Har de ryska makthavarna, och framför allt Putin, kontrollerat även dina tillgångar i Ryssland, bland annat skeppsvarven, innan staten lade beslag på dem 2010? Med andra ord, var du också en oligark som Abramovitch och de övriga?

Jag var oligark i den meningen att jag hade pengar och makt. Men jag är inte skyldig Putin något. När han tack vare mig kom till makten år 2000 [Sergej Pugatjev tillhörde den inre cirkeln kring president Jeltsin och hans ord vägde tungt när Putin utsågs till interimspresident], hade jag redan alla de tillgångar som jag sedan blivit av med. Att Putin kom till makten gav mig inget, tvärtom. Med Abramovitch är det omvänt. Det sägs ofta att Putin satt oligarkerna på plats. Det stämmer inte. Han har lagt beslag på deras tillgångar samtidigt som han gett dem möjlighet att förvalta sina förmögenheter.

Därför bör alla ryska affärsmän, stora som små, betraktas som Putins trälarna. De har allihopa accepterat spelreglerna. När presidentadministrationen kallar på dem och kräver 10 miljoner dollar i en handvändning för det ena eller andra hostar de genast upp pengarna. Jag lät mig aldrig behandlas så. Och Putin visste mycket väl att det inte var lönt att försöka.

Tycker du att de sanktioner som idag riktas mot oligarkerna är korrekt inriktade eller fortfarande otillräckliga?

Det är många som glömts bort. Jag tror att 2022 måste ses som en demarkationslinje. Alla de som vid början av detta år innehade betydande tillgångar borde tveklöst utsättas för sanktioner. För de människorna finansierar Putins regim.

I Ryssland är egendomen fiktiv. Det är samma princip som med ”nominella” ägare till *offshore*-företag, som på papperet är ägarna. Putin har sett till att hela Ryssland kryllar av fiktiva ägare. För allt tillhör honom.

Putins Ryssland är som urverket på en klocka, en mekanism av små och stora kuggar, där finns enorma grupper som Fridmans Alfa och Aven ... Abramovitch ... Usmanov ... de mest välkända stora namnen. Men om en liten del avlägsnas stannar hela mekanismen. Bara Putin vet hur helheten fungerar. Och så har det varit i tjugo år.

En oligark har varit med om att finansiera ett parti, Nationella fronten i Frankrike, med ett lån. Har det beslutet fattats på statlig nivå?

Vi måste förstå att när någon finansierar Marine Le Pen struntar de i om det är Le Pen, Macron, Lukasjenko eller någon annan. Allt handlar om denna junta. En junta som lagt totalt lagt beslag på makten finansiellt, ekonomiskt, administrativt, militärt.

När någon säger till dem: vi ska finansiera Le Pen är beslutet inte deras. För dem är det en fråga om överlevnad. Om de finansierar stridsvagnar eller Le Pen spelar ingen roll. Det görs på order av Putin. Ett politiskt beslut. Beslutet har fattats av Kreml. Ingen blir tillfrågad om vad han tycker. Tro inte att det rör sig om att någon grupp av oligarker blir inbjudna att diskutera vem man ska finansiera. Det är mycket enklare: 100 miljoner måste skickas dit. Är det gjort? Bra.

Det här hade inte Väst fattat efter kalla kriget. Sovjetunionen försökte besticka och rekrytera agenter, men då var det ideologin som gick först, inte pengar. Ryssland har ingen ideologi. Då använder man pengar i stället. Så är det.

När man erbjuder styrelseposter till François Fillon [f d premiärminister i Frankrike] och Nicolas Sarkozy [f d fransk president]: är det också en genomtänkt strategi på högsta nivå?

Jag ska tala om något förfärligt för er. Varenda en av sådana personer, först och främst Schröder [Tysklands tidigare förbundskansler Gerhard Schröder är styrelseordförande i Gazprom], att de fått uppdrag i Ryssland när de avgått och hamnar i styrelserna i Rosneft, Rostelecom eller MTS sker det som tack för tjänster de gjort ryssarna när de satt vid makten.

Jag har sett hur Putin betedde sig mot Schröder. Han visad tydligt att han hade rekryterat honom medan han fortfarande var förbundskansler.

Det är mycket svårt att hänga med på allt. Vi har Schröder, hans vänner, förre talmannen i tyska förbundsdagen, de sitter allihop på styrelseposter. De har gått i pension, betyder inte längre något, men de får alla dessa pengar som tack för vad de åstadkom när de fortfarande hade makten: lobbyverksamhet för Nord Stream ... tilldelning av franska Hederslegionen ... vad som helst ... Det är som kompensation för vad de gjorde när de hade makt. Ett sätt att göra korrupktion legal: de fick löften om 10 miljoner, 100 miljoner, och nu rinner pengarna in.

Det handlar alltså om ett väloljat system för att stärka ryskt inflytande?

Jag har sett hur det fungerar. Någon bor i Tyskland. Han ringer upp någon i Ryssland, i kretsen kring Putin. Han har goda kontakter med någon, förbundskanslern, dennes närmaste rådgivare, alla möjliga. Är det intressant? Jamen då kan vi se till att en delegation beger sig till Ryssland, att de blir inbjudna till en jordbruksmessa. Och sen fortsätter det på det viset.

Det ingår i systemet. Det finns personer som står i kö för att erbjuda sina tjänster. Tänk er att ni känner premiärministern i Frankrike och att ni känner en som är vän till Putin. Ni ser till att de får träffas och får pengar för att ha ordnat detta, det är business. Och till dig säger man: jättebra, du får ett kontrakt hos Gazprom för 10 miljoner, 100 miljoner eller kanske 200, om du sköter det här bra.

Putin förfogar över, eller förfogade i varje fall över, något unikt: en otrolig summa pengar, bortom all redovisning, att hantera som han ville och möjlig att utnyttja hur mycket som helst: kontrakt, byggnationer ... Vi talar om miljarder dollar. Det är lite så specialtjänsterna opererar. De finns överallt: journalister, vänner, vänner till vännerna. Han letar efter kontakter.

När han gjort det börjar han rekrytera. I vilket syfte? Att hitta informationer ... Eftersom alla med makt i Ryssland kommer från underrättelsetjänsten kan de inget annat. Alltså rekryterar de spioner och ännu bättre, *decision makers*. Av spioner förväntar man sig information. Men om man rekryterar premiärministern i det ena eller andra landet är det för att ett beslut ska kunna verkställas.

Om du hade möjlighet att säga något till Putin, vad skulle det vara?

Det har jag. Men jag tror att det är för sent för mig att säga något över huvud taget. Jag har känt honom sen 1990 och jag har sagt honom allt jag hade att säga under de åren. Men nu måste man tänka på framtiden. Putin, det är historia. Ringa Putin och säga att han ska stoppa kriget, det vore groteskt. Och patetiskt. Titta på Macron. När Macron håller på och ringer Putin kan jag inte låta bli att tänka på Schröder. Macron ringer för tjugofemte gången och talar om för oss att han försöker få Volodia [diminutiv för Vladimir] att sluta döda barn, det är löjeväckande. Före kriget gick det fortfarande att samtala. Det var man tvungen till. Varje dag. Dygnet runt. Men idag?

Jag begriper mig inte på Macron. Han är ändå en intelligent person. Han inser mycket väl att de här samtalen bara leder till att korten blandas bort. Det måste han ju förstå att det inte fungerar.

Varje gång efter att han ringt säger han ”det kommer att bli värre”. Men nästa dag ringer han igen. Vad är syftet med det? Endera förstår de inte själva vad som pågår, eller också är de för hårt knutna till sina intressen, gas åt Tyskland, omval för Macron – även om de jag inte tror att de här samtalen är särskilt bra för hans valkampanj.

Föreställ er Hitler i bunkern 1945, redo att begå självmord, och så ringer engelsmän, amerikaner och ryssar för att höra hur han mår. ”Adolf, hur är läget? Tänk på det här. Gå inte för hårt fram med barnen.” Vad är meningen med sådana samtal. Vart leder den sortens diplomati?

Jag anser att den strategi som måste följas är en total isolering av Ryssland, inte bara finansiellt och ekonomiskt, utan framför allt politiskt.

Översättning: Björn Erik Rosin

”Putin har missat förändringarna i Ukraina”

Joseph Confavreux. Intervju med **Denys Gorbach**

Mediapart, 19/3 2022

Hur såg de djupgående politiska rörelserna ut i det ukrainska samhället före den ryska invasionen? Och vad väntar sig motståndet i Ukraina av vänstern i Europa? Denys Gorbach har i sitt forskningsarbete studerat den politiska utvecklingen på folklig nivå i Ukraina. Han har även intresserat sig för dynamiken inom landets extremhöger. I en intervju med *Mediapart* går Gorbach in på den politiska utvecklingen i det ukrainska samhället sedan 2014, de förändringar som den ryska invasionen medfört men också vad ukrainarna väntar sig av den europeiska vänstern.

Är du förvånad över den enhälliga reaktionen i det ukrainska samhället, trots att det genomströmmas av politiska, språkliga och sociala motsättningar?

Ja, reaktionen och omfattningen av motståndet var inte något självklart före invasionen. Om man erinrar sig de motsättningar som fanns i Ukraina 2014 är det bara att konstatera att samhället genomgått en djup förändring.

Mitt främsta forskningsområde 2019 var inriktat på en stad där majoriteten var ryskspråkig och där jag studerade de samhällsgrupper som då kunde betecknas som pro-ryska. Men sedan kriget började stöder inte en enda av dem jag haft kontakt med de åsikter de hade för två eller tre år sedan. Och då handlar det ändå om en region som inte utsätts för Putins bomber och raketanfall. Det ukrainska samhället har blivit långt mer homogent än någonsin tidigare.

Kriget kan ju förstås ha lett till ett slags nationell enighet, men skulle man också kunna säga att den utvecklingen är kopplad till demokratiska strävanden och/eller drömmar om Europa i det ukrainska samhället? Eller rör det sig om uppsving för Putinfientliga stämningar kopplade till annekteringen av Krim eller utbrytarrepublikerna i landets östra delar?

Reaktionen mot invasionen är avgörande. De ukrainare som varit neutrala eller pro-ryska har plötsligt ändrat uppfattning. Men man måste också ta i beaktande att den ryska regimens agerande sedan 2014 lett till djupgående stämningar mot Ryssland vad gäller solidariteten i det ukrainska samhället. För det första måste vi tänka på att en stor del av de pro-ryska väljarna försvann från den politiska scenen i och med annekteringen av Krim och bildandet av de separatistiska enheterna i Donbass. Den balans som rådde före 2014 mellan ”ukrainsk etnisk” identitet och ”slavisk-östlig” identitet försvann när miljontals anhängare till den senare hamnade på andra sidan av nya gränsdragningar.

Sedan har det sociala och ekonomiska misslyckandet för de separatistiska ”republikerna” sakta men säkert lett till att stämningarna ändrats. 2014 var invånarna i Donbass övertygade om att de snabbt skulle integreras med Ryssland, utan blodsutgjutelse, precis som fallet varit med Krim. Och efter annekteringen skedde ju på Krim investeringar och gjordes viktiga sociala insatser, som höjda pensioner, för att göra det till ett politiskt skyltfönster, även bortsett från den militarisering av halvön som pågick samtidigt.

Men i Donbass skulle det hela bli mycket mer blodigt och katastrofalt rent ekonomiskt. I den regionen, som tidigare varit högt industrialiserad och stolt över detta, går de företag som inte rent fysiskt likviderats eller evakuerats till den intilliggande ryska provinsen på lågvarv, lönerna har sänkts drastiskt och utvandringen till Ryssland eller andra regioner i Ukraina har varit omfattande. Allt sådant har minskat lockelsen i talet om en ”rysk väg”.

Till sist har samhället inte varit fastlåst de senaste åtta åren: det långa lågintensiva kriget utgjorde bakgrund till den samhällspolitiska utvecklingen, där den senare anpassade sig och förändrades. Många män och kvinnor har tjänstgjort i den ukrainska armén vid fronten i Donbass. Även om vi bortser från alla som blivit sårade eller dödade och deras familjer påverkas bilden av omvärlden hos dem som deltagit i striderna eller de värnpliktiga, men även dem närstående, bara av det enkla faktum att ha gjort militärtjänst.

Pro-västliga sympatier spelar också in. De har ökat sedan 2014, men det som vi ser nu är först och främst uttryck för en växande nationell sammanhållning i ett samhälle som hädanefter alltmer är på väg att se annorlunda ut än Ryssland, dess "storasyster", som det hette på sovjettiden. Den här förändringen är helt klart något som Vladimir Putin missat och det är förklaringen till denna dåligt genomtänkta invasion och att blixtkriget misslyckats.

Du är kritisk till de analyser som främst ser konflikten som en sammandrabbning mellan Nato och Putin. Varför?

Det synsättet förefaller mig mycket otillräckligt och bristfälligt. Om vi antar ett längre perspektiv och betraktar de tre senaste decennierna utgör givetvis Natos utvidgning något som strukturerat den geopolitiska scenen i denna region.

Men om vi fokuserar på den dynamik som rått det senaste decenniet har det bara marginell betydelse för att förstå den rysk-ukrainska konflikten, där det som pågår idag inte är någon inledande fas utan en ny fas. Sedan i varje fall 2008 har Nato varit en marginell fråga och det stod klart för alla och envar, inklusive den ryska regeringen, att Ukraina inte var på väg att bli medlem av den alliansen.

Visst ingår perspektivet på medlemskap i Nato och EU i den politiska föreställningsvärlden i Ukraina, där de institutionernas struktur i närmast mytologisk bemärkelse framstår som certifikat på tillhörighet till en västlig civilisation, synonymt med ekonomiskt välstånd och demokrati.

Denna rosafärgade vision har varit tillräckligt betydelsefull för att frågan om medlemskap i Nato och EU till och med skrivits in i den ukrainska konstitutionen som nationellt mål. Men ingen har på allvar trott att Ukraina skulle bli godkänt av Nato – redan före det krig som började 2014 och än mindre sedan dess.

Allt tal om att Nato provocerat Putin saknar verklighetsgrund och den ryske presidenten har för övrigt slutat tala om Nato, detta magiska fyrstaviga ord, avsett att göra inryck på allmänheten i väst, för att i stället fokusera på att den ukrainska nationen bara är "artificiell" och något som ska ha skapats av den ondskefulle bolsjeviken Lenin när han krossade det storartade ryska imperiet.

Min kritik har också att göra med att ett sådant synsätt innebär att bara stormakterna, som Nato eller den ryska regimen, kan agera politiskt och underskattar andra samhällens möjlighet att göra det, oavsett om vi talar om det ukrainska samhället eller det ryska.

Den inriktningen är bristfällig både ur etisk synvinkel, i bemärkelsen att man helt och hållet ägnar sig åt vad de mäktiga i denna värld bekymrar sig om och deras behov av "legitima garantier om säkerhet". Till att man struntar i de behov som mindre privilegierade folk har och som man bara tilldelar rätten att gå under i stormakternas spel.

Men dessutom är den mycket dålig som analysverktyg. Besattheten av geopolitik hindrar oss från att förstå de samhälleliga processer som pågått på senare år i Ukraina, en nation med mer än 40 miljoner invånare med egen autonomi i förhållande till alla debatter uppe i stratosfären.

Ukrainarna gör sig själva skyldiga till samma misstag när de analyserar den internationella utvecklingen. Om för fransmän och amerikaner allt snurrar kring Nato och dess regeringar, oavsett den lokala kontexten, är det också för ukrainarna så att allt som sker på det internationella planet med nödvändighet reduceras till en kamp mellan ”civilisationer”, mellan Ryssland och Väst. Exempelvis kritiserades de ”gula västarna ” i Frankrike som en operation av den ryska säkerhetstjänsten i syfte att destabilisera Europa ...

Är detta också förklaringen till en viss tendens inom vänstern i Europa att resonera i en form av ”lägertänkande”? Och hur ska förresten vänstern stödja motståndet i Ukraina?

Dessvärre är jag tvungen att konstatera att detta ”lägertänkande” fortsätter att ha stor betydelse inom den franska vänstern, från Nathalie Arthaud [presidentkandidat för den trotskistiska organisationen *Lutte Ouvrière*, ö.a.] till Jean-Luc Mélenchon [presidentkandidat för vänsterrörelsen *La France Insoumise*, det okuvliga Frankrike, och den av vänsterns kandidater som ligger bäst till inför förstas omgången av presidentvalet den 10 april, enligt opinionsmätningarna, ö.a.]. De går visserligen med på att kritisera Putin men fortsätter ändå parallellt att närmast jämställa honom med den negativa roll Nato ska ha spelat. Att tala om USA-imperialismen tillför inget till analysen av den invasion som pågår, det sker ändå i närmast rituell form, som något man bara måste påminna om. Alla är överens om att Nato inte är någon pacifistisk kommun av hippies, men vad har det att göra med ett krig man inte startat och som man dessutom ihärdigt vägrar att ge sig in i? När USA 2003 invaderade Irak tog man då också avstånd från rysk imperialism bara för att vara objektiv?

Jag måste konstatera att en del av vad som sagts och skrivits gör det nödvändigt att omvärdera traditionella synsätt. Vänstern måste ut ur sin trygghetszon och begripa att imperialism inte bara är något som USA står för, utan något som präglar scenen internationellt och innehåller flera gravitationscentra.

Även jag, som kommer från en tradition inom vänstern som är kritisk till patriotism, har måst omvärdera mina egna ställningstaganden. Efter att ha ägnat en stor del energi åt att kritisera ”den egna fienden”, dvs den ukrainska nationalismen och den ukrainska regeringens politik, är jag idag tvungen att konstatera att ”fienden vid sidan av”, den ryska armén, utgör ett mycket större och mer direkt hot.

Stödet till Palestina är mindre utbrett inom vänstern i Frankrike än i andra länder, men det finns. Och strukturellt är situationen jämförbar: dvs en liten nation som blivit offer för ett mäktigt grannlands imperialism. Det innebär inte att det inte skulle finnas politiska problem både i Ukraina och i Palestina. Man kan kritisera korrruptionen bland de palestinska ledarna och den problematiska karaktären hos Hamas, samtidigt som man erkänner palestiniernas rätt att göra motstånd. Man kan kritisera korrruptionen i Ukraina och inse att det finns en extremhöger i Ukraina samtidigt som man villkorslöst stöder det motstånd som pågår just nu.

Ett stöd till motståndet i Ukraina från vänstern skulle lätt kunna ske genom deltagande i de hjälpkonvojer som fackföreningar eller andra organisationer anordnat, något som ju skedde redan under kriget i Bosnien, men också driva kampanj för att annullera Ukrainas utlandsskuld, som utgör en mycket tung börda.

Det här ingår i vänsterns klassiska redskap och borde inte vara något problem. För närvarande förs just en kampanj av vänstern i Storbritannien och USA för att annullera Ukrainas skuld och det skulle glädja mig oerhört om även vänstern i Frankrike anslöt sig. I synnerhet som detta skulle kunna bli en viktig förebild för andra fattiga och skuldsatta länder.

Oenigheten är större när det kommer till militärt stöd, eftersom man både måste stödja motståndet i Ukraina och förhindra en upptrappning. Jag förstår att vänstern inte är för någon flygförbudszon, som skulle kunna leda till strider mellan ryskt och amerikanskt flyg. Men jag

anser att stöd till motståndet i Ukraina innebär stöd till de leveranser av vapen som sker, trots vänsterns traditionellt negativa inställning till militära interventioner.

Jag anser att stöd, i väpnad eller icke väpnad form, till en liten nation som angripits av en större, som i Vietnam, eller till kurderna, är legitimt och borde ingå i vänsterns ”repertoar”. På 1800-talet var stödet till polackernas kamp, ungrarnas eller irländarnas, något programmatiskt för alla europeiska socialister precis som solidariteten med folken i tredje världen på 1900-talet.,

Du har studerat den ukrainska extremhögerens olika strategier. Hur stort inflytande har den och spelar den något mer än en marginell roll i det ukrainska samhället?

Efter händelserna 2014 och Euromaidan skedde inte alls någon nazistisk statskupp, som den ryska propagandan hävdar. Men det fanns en välorganiserad extremhöger och nationalister och som växte i styrka i det krigstillstånd som uppstod efter 2014. Ändå måste man konstatera att de inte fått mer än 2-3 procent i de val som anordnats efter revolutionen 2014.

Vid presidentvalet 2019 fick den samlade extremhögerens kandidat Ruslan Kotjulinskyj inte mer än 1.62 procent. Extremhögeren är således oerhört liten i samhället och dess inflytande på det politiska området bara marginell. Sedan 2014 har den däremot haft viss betydelse i en del politiska, journalistiska och militära kretsar.

Dess betydelse har ändå reducerats strukturellt på sistone, vilket framgick av den klara seger Zelenskyj hemförde 2019 då han blev vald på ett program om enhet och mot dessa nationalistiska krafter, som därefter blivit än mer marginaliserade. Efter att ha blivit vald kan man säga att Zelenskyj ”gått åt höger”: han har tagit viktiga steg för att förbättra relationerna med de pro-ryska politiska krafterna, men han har också fortsatt den språkliga centralismen av fransk modell, som innebär diskriminering av andra språkgrupper. Men det har inte förekommit något närmande mellan honom och ultranationalisterna, som betraktar honom som landsförrädare.

Kriget skulle kunna ge dem ny kraft, även om dynamiken i detta krig inte alls liknar det som pågick 2014, av vad man kan konstatera just nu. De som svarat för hjältemodiga insatser är snarare armén i egenskap av institution inom republiken, hemvärnet – som inte har någon politisk karaktär – och civilbefolkningen, som frivilliga kvinnor, järnvägsanställda eller de omtalade bönderna som stulit ryska stridsvagnar. De frivilliga nationalistiska arméenheter, som präglade stridigheterna 2014-15, är nu under kontroll och sedan länge upplösta av staten.

Enda undantaget är den omtalade Azovbataljonen, vars befälhavare helt klart tillhör extremhögeren: den har överlevt normaliseringen tack vare beskydd av inrikesministern Arsen Avakov (som dock avgick ifjol) som integrerade den i Nationalgardet. Genom sin omfattande civila struktur och sina internationella kontakter har Azovbataljonen utgjort en icke försumbar kraft i ukrainsk politik de senaste åren, men den är en droppe i havet bland alla ukrainska försvarsstyrkor idag.

President Zelenskyj är på väg att få status av superhjälte. Var han ifrågasatt i Ukraina innan kriget bröt ut?

Efter valet 2019 fanns en klyfta i samhället mellan den majoritet som var för Zelenskyj och dem som man kallade ”de 25 procent” och som oftast tillhörde en social och ekonomisk elit som röstade för expresidenten Petro Porosjenko. En del av dem, de s k ”Porochobots” – en förkortning av Porosjenko och botar, robotrollen på Internet – hittade på förfärliga saker om Zelenskyj och stod för en fanatisk nationalism.

Å andra sidan fanns också eliter med lokal förankring, som stödde sig på en annan identitär agenda: pro-rysk, eller mer ”slavo-orientalisk”. Även de var fientligt inställda till den nye

ledaren och hans team som hotade att krossa dem. Efter lokalvalen 2020 tycktes stödet för Zelenskyj på väg att falna och de paternalistiska och klientlistiska strukturer som gagnade dessa eliter visade att de fortfarande var att räkna med.

Men idag har samtliga dessa villkorslöst slutit upp bakom presidenten och klart uttalat sig mot den ryska invasionen, trots att en del av dem tidigare haft nära kontakter med Ryssland. Akademiker som följer utvecklingen av kriget konstaterar att det inte finns någon elit villig till kollaboration med de ryska styrkorna i de städer som erövrats: vilket innebär en helt annan bild än som var fallet 2014. Bristen på kollaboratörer bland olika borgmästare, en del av dem till och med valda på pro-ryska program, gör att man kan undra om ryssarna kommer att kunna skapa någon egen Vichyregim [den regim i Frankrike som samarbetade med nazisterna under andra världskriget, ö.a.] i Ukraina, ens om man skulle lyckas kuva landet militärt.

Du har framför allt studerat ”nationalpopulismen” i Ukraina. Vilka avser du med det begreppet?

Bland journalister är populism ett skällsord, vilket inte är fallet bland akademiker och heller inte i den anglo-saxiska delen av världen. Med utgångspunkt i Laclaus och Mouffes arbeten talar jag om den politiska strategi som går ut på att hitta gemensamma intressen mellan heterogena delar av samhället.

Länge fungerade inte det projektet i Ukraina, eftersom det ju fanns två varandra motsatta projekt. Det ena skulle man kunna kalla ”slavo-orientalistiskt” med rötter i en post-sovjetisk identitet och mer vänt mot Ryssland. Det andra baserade sig på en etniskt-nationell ukrainsk identitet och tog sig uttryck i EU-vänliga ståndpunkter.

Som jag ser det var det konkurrensen mellan dessa båda samhällsprojekt, där ingen kunde skaffa sig hegemoni över den andra, som gjorde att Ukraina mer kunde behålla en demokratisk pluralism än andra grannländer som uppstått ur upplösningen av Sovjetunionen och inte på grund av att ukrainarna skulle vara mer demokratiskt sinnade.

Denna spänning är förklaringen till svårigheterna att bygga en nation och en integrerad stat i Gramscis mening. Om Ukraina inte helt förintas i detta krig kan det paradoxalt nog leda till att denna nationella, folkliga konsolidering och konsolideringen av en stat till sist ändå kommer till stånd.

Översättning: Björn Erik Rosin

Generalen och dissidenten Pjotr Grigorenko är åter brännande aktuell

Laurent Mauduit

Mediapart, 19/3 2022

Pjotr Grigorenko, general i Röda armén, skulle sent i livet göra solidariteten med Krimtatarerna och det folk mord de utsatts för av Stalin till sin livsuppgift. Det ledde till att han internerades på ett psykiatriskt sjukhus. Grigorenkos kamp för folkens rätt till självbestämmande har åter en brännande aktualitet. Han var en av de mest kända dissidenterna i Sovjetunionen, under ett besök i USA berövades han sitt sovjetiska medborgarskap. Pjotr Grigorenko, själv ukrainare, avled i USA 1987.

I krigslarmet, i den smärta och dramatik det alstrar, går tankarna först till offren. Inför den avskyvärda aggression en rysk diktator hemfaller åt är det i första hand det ukrainska folket våra tankar går till. Till dem som med vapen i hand slåss för att försöka hejda invasionen, till alla familjer som under den största nöd, under de största umbäranden, drivs på landsflykt. Och då framstår det kanske inte som allra mest nödvändigt att fördjupa sig i det förflutna.

Men om vi verkligen vill göra det finns det ändå en kamp av igår som man får lust att gräva fram, som, i varje fall delvis, kastar ljus över dagens situation. Detta gäller exempelvis den modiga kamp som den f d generalen i Röda armén Pjotr Grigorenko (1907-1987) förde under senare delen av sitt liv. Han var en av de första ”dissidenterna” i 1960-talets Sovjet och spärrades in på psykiatriska specialistsjukhus. Detta på grund av att han gjort försvaret av förtryckta nationaliteter till sin livsuppgift.

De stormiga vändningarna i hans liv får oss att bättre förstå att den storryska imperialismen inte bara är en evig tendens i detta lands historia, och där Putin bara utgör en förlängning, utan att det också funnits tider då de demokratiska rättigheterna för olika nationaliteter – och minoriteter – hårdnackat försvarats.

För att förstå Pjotr Grigorenkos märkliga och modiga väg måste vi därför rulla ut den komplexa tråd som Krimtatarernas historia består av. Strax efter bolsjevikrevolutionen åtnjöt tatarerna för en kort tid en återfödelse av sina rättigheter, för Lenin beviljade dem en status av autonomi. Den 18 oktober 1921 skulle den republik som fötts bära spåren av detta för den kallades ”Autonoma socialistiska sovjetrepubliken på Krim”.

I tatarernas kollektiva medvetande består minnena av hur denna republik föddes. Senare, på 1960-talet, brukade det tatariska folket ofta för att kräva sina rättigheter demonstrera den 21 april, Lenins födelsedag, till minne av vad många betraktade som tatarernas guldålder.

Men med Stalin vid makten skulle denna korta period av autonomi snart vara utplånad. Och det totalitära system som uppstod erkände inte längre några rättigheter för nationaliteterna, som underställdes den Moskvabaserade centralmaktens ok. Bakom denna logik av förtryck finns därmed det historiska drama vi känner till och som Aurélie Campana, professor i statsvetenskap vid universitetet i Laval (Québec), påminner om i en studie publicerad på cairn.info och tillägnad ”Krimtatarernas kamp för återupprättelse”.

”Den 18 maj 1944”, skriver hon, ”blev Krimtatarerna [...] i stor skala deporterade av den sovjetiska regimen. Enligt ett väl beprövat schema, som kommit till användning tidigare, drevs 190 014 Krimtatarer bort med våld från sina hemtrakter och skingrades runt om i Sovjetunionen. Den minoritet Krimtatarerna utgjort utplånades från listan över sovjetiska nationaliteter. Samtidigt blev de av med sina mest elementära rättigheter och de förvandlades till vad som med sovjetiskt språkbruk betecknades som ”speciella bosättare”. Effekterna av deporteringen fortsatte med att Krimtatarerna blev uteslutna från den rehabiliteringsprocess Chrusjtjov inledde omedelbart efter Tjugonde partikongressen 1956. Krimtatarerna återfick visserligen sina rättigheter på individuell nivå, men de förnekades alla former av kollektiv existens. Till råga på allt förbjöds de att återvända till Krim.”

Aurélie Campana tillägger: ”På kommunistpartiets tjugonde kongress 1956 fördömde Nikita Chrusjtjov stalinismens brott, bl a de omfattande deportationerna som han betecknade som ’godtyckliga brott och illegala’. Ändå var den lista över deporterade folk som han räknade upp stympad: bl a ingick inte Krimtatarerna, de turkiska meskheterna och Volgatyskarna.”

Det var således denna förfärliga historia som Pjotr Grigorenko tog sig an och som han senare skulle skildra i sina memoarer, ett storartat verk och ett av de mest värdefulla vittnesmålen av en sovjetisk dissident.

Till att börja med hade den unge ukrainaren Pjotr Grigorenko följt en ytterst klassisk bana. Femton år gammal anslöt han sig 1922 till Komsomol, ungkommunisternas organisation i Sovjetunionen. Han tvekade inte att ge till känna sitt hat mot de vita arméerna, som var ute efter att krossa den nya kommunistiska regimen och var för tvångskollektiviseringarna. När den stalinistiska regimen började dominera överallt fanns han med i bakgrunden. 1927 gick

han med i kommunistpartiet. Och slutligen, i början av 1930-talet, inledde han sin militära bana.

I memoarerna är Pjotr Grigorenko ärlig nog att medge att han mycket länge blundade för Stalinregimens brott och groteska åtgärder. Han återger i detalj de vedervärdiga utrensningar han själv fick bevittna samtidigt som han fortsatte att klättra uppåt i arméhierarkin för att slutligen uppnå generals rang. Under andra världskriget deltog han i striderna i Fjärran Östern och därefter i Ukraina.

Lång och plågsam internering på psykiatriska sjukhus

Först mycket sent, 1961, började Pjotr Grigorenko ta avstånd från regimen i Moskva. Att han gjorde det berodde på att kommunistpartiets tjugonde kongress 1956 fungerat som en ren jordbävning. Efter Chrusjtjovs rapport, som till att börja med hemlighölls, inleddes en ytterst hårt kontrollerad avstalinisering. Ändå skulle den frigöra mer energi bland partimedlemmarna än härskaren i Kreml tänkt sig. Och i synnerhet satte den igång en ny debatt kring frågan om nationaliteter, som Stalin satt punkt för genom terror.

I Chrusjtjovs rapport hade det faktiskt förekommit hänvisningar till det omtalade ”Lenins testamente”, som länge satts under skäppan. Bland de tre noter som Lenin skrev mellan den 23 december 1922 och 4 januari 1923, och som utgör testamentet, finns en helt annan och progressiv syn på nationalitetsfrågan, där Stalins ”storryskt nationalistiska kampanj” fördömdes.

Under åren efter Chrusjtjovs tal drog många kommunister slutsatsen att det var dags att återgå till leninismen, bl a i frågan om nationaliteter. Det var i den vevan som Pjotr Grigorenko 1961 bestämde sig för att agera. Och hans främsta mål var att bilda ”Ett förbund för leninismens renässans”.

I hans ögon handlade det inte om att utmana makthavarna i Moskva, men för dem var hans agerande förstås helt omöjligt att tolerera. Och resultatet blev att Pjotr Grigorenko 1964 efter en första medicinsk undersökning förklarades vara otillräknelig. Kort efteråt placerades han på ett psykiatriskt sjukhus i Leningrad, det nuvarande Sankt Petersburg.

Han var en av de första dissidenterna - även om det begreppet ännu inte användes – och drabbades som sådan av ett förfärligt öde, som han ägnar stort utrymme åt i sina memoarer: ”Vi har redan talat om hur hemskt det är för en normal person att befinna sig bland psykiskt sjuka. Därhuset är hemskt av två andra orsaker också: total avsaknad av alla rättigheter och ingen möjlighet att komma därifrån”, skriver han för att sedan berätta hur han förlorade sin rang som general och till sist uttraderas ur armén efter ett personligt beslut av Nikita Chrusjtjov.

Interneringen på en psykiatrisk klinik blev lång och plågsam och Pjotr Grigorenko frigavs först i början av 1966. Men väl ute från sjukhuset-fängelset började ett nytt liv, då han återfann hoppet. Framför allt fick han kontakt med andra dissidenter och mellan dem uppstod en varm gemenskap under arbetet med de första ”samizdats”.

Sedan följde rättegången mot Julij Daniel och Andrej Sinjavskij, som 1968 markerade slutet för tövädret. Rättegången följdes av världspressen och gav ett storartat eko åt dissidenternas demokratiska kamp. Många började bli alltmer oförvägna: Grigorenko gav till och med föreläsningar på universiteten inför flera hundra studenter – ryktet spred sig och de började omtalas som ”generalens konferenser”.

En av de första dissidenterna att solidarisera sig med tatarerna

Det var i det läget som Krimtatarerna alltmer började göra sina röster hörda. 1967 hade tatarerna till och med trotsat regimen genom att anordna en öppen namninsamlingskampanj,

som blev enormt framgångsrik. Högsta sovjet försökte göra sig av med lite barlast och antog därför ett dekret, daterat 5 september, där det medgavs att Krimtatarerna utan fog anklagats för förräderi under kriget. Men dekretet motsatte sig också att tatarerna skulle få bilda en nation. Där talades bara om ”medborgare av tatarisk nationalitet, som tidigare varit bosatta på Krim”.

I stället för att lugna ned stämningarna fick dekretet bara ilska att koka. Grupper av tatarer återvände för att bosätta sig på Krim, medan andra samarbetade med aktivisterna för mänskliga rättigheter. På grund av sitt ukrainska ursprung var Pjotr Grigorenko en av de första dissidenterna att solidariser sig med en förtryckt minoritets försvarskamp. I början av 1968 blev han inbjuden att ta till orda inför en församling av nära 200 representanter för tatarerna, företrädare för en stor del av diasporan. Och han höll ett energiskt tal: ”Man ber inte om sina rättigheter! Man kräver dem!”

Han fortsatte sitt inlägg: ”Betrakta inte er sak som något som bara i snäv bemärkelse rör ert land. Begär stöd av den progressiva opinionen internationellt och av internationella organisationer. För det ni blev utsatta för 1944 finns ett mycket exakt uttryck: det kallas folkmord.”

I sin bok berättar Pjotr Grigorenko att den tatar som protokollförde talet i marginalen noterade: ”Livliga och långvariga applåder, leverop för den autonoma republiken Krim, Internationalen sjungs!” Talet gav enormt eko på Krim och bland hela den tatariska diasporan.

”Genast efter banketten”, skriver Grigorenko, ”bestämde vi oss för att anordna en grandios demonstration med alla Krimtatarer. Vi valde den 21 april [1968] som aktionsdag, Lenins födelsedag och som det året sammanföll med avslutningen av ramadan.” Demonstrationen ägde också rum på den bestämda dagen, i Tjirtjik i Uzbekistan dit många tatarer deporteras. Men den 18 maj samma år anordnades en annan demonstration i Moskva.

Strax efteråt kom bestraffningen, samma som förut: Pjotr Grigorenko hamnade åter på psykiatriskt sjukhus.

Ukraina har levererat ett betydande antal sovjetiska dissidenter

Slutet på hans historia är känt: efter att ha frigivits först 1973 fick den outröttlige förkämpan för Krimtatarernas rättigheter 1977 tillstånd att bege sig till USA för att besöka en av sina söner. Och det utnyttjade regimen i Moskva till att beröva honom hans sovjetiska medborgarskap och förbjuda honom att återvända. Och i USA skulle Pjotr Grigorenko avlida tio år senare.

Den långa bana som den tidigare generalen i Röda armén stod för ger idag anledning till ett antal reflektioner. Först och främst kan man undra om det bara är en slump att så många sovjetiska dissidenter kommit från Ukraina. För att bara nämna en av dem, matematikern Leonid Pliousjtj (1939-2015) som även han fick uppleva helvetet med speciella psykiatriska kliniker och som blev frigiven 1976 efter en omfattande internationell kampanj samordnad av Michel Broué¹⁰.

I förbigående sagt gör det en givetvis varm till sinnes att se Julie Pliousjtj, barnbarn till den berömde matematikern, bland dem som i Paris lördagen den 5 mars visade sin solidaritet med Ukrainas folk.

Och sedan kan man inte låta bli att reflektera över att försvaret av nationella minoriteter i Ryssland främst var något som sovjetmakten stod för omedelbart efter revolutionen och därefter något som dissidenterna förde vidare. I slutet av sin bok dröjer sig Pjotr Grigorenko

¹⁰ Son till historikern Pierre Broué, Trotskijs levnadstecknare, ö.a.

länge kvar vid att kampen för demokratiska rättigheter har sina rötter i kampen för nationella minoriteter.

”Frågan om nationaliteterna leder även till en sammandrabbning av andra dimensioner. Den fortsatta diskrimineringen, folkmordet på minoriteter som fördrivits från sina födelseplatser, politiken med russifiering i de olika republikerna leder också till en proteströrelse som aldrig upphör att breddas. Rörelsen bland förtryckta folkgrupper och nationer ingår också den i den stora floden av krav på mänskliga rättigheter.”

Och idag utgör det ukrainska folkets motstånd mot Putins aggression – som återknyter till de värsta metoderna under stalinismens terror – en fortsättning på denna mångåriga kamp för folkens rätt att fritt bestämma över sitt öde.

Översättning: Björn Erik Rosin